

Názov:	Program rozvoja obce Tušice na roky 2016 – 2024
Územné vymedzenie :	Košický kraj, okres Michalovce obec Tušice
Územný plán obce schválený:	áno
Dátum schválenia PRO:	11.12.2015
Dátum platnosti:	od 1.1.2016 do 31.12.2024
Verzia	1.0
Publikovaný verejne:	január 2016

OBSAH

Úvod	04
U.1 Zámer spracovania programu rozvoja obce	04
U.2 Východiská – zoznam koncepčných dokumentov	05
Časť A - Analytická časť	06
A.1 Dátová základňa	06
A.1.1 Úvodná charakteristika riešeného územia	06
A.1.2 História obce	06
A.1.3 Prírodné pomery	07
A.1.4 Urbanizmus a architektúra	10
A.1.5 Demografická situácia	11
A.1.6 Trh práce	16
A.1.7 Ekonomický rozvoj (ekonomika)	19
A.1.8 Sociálna infraštruktúra	21
A.1.9 Technická infraštruktúra	23
A.2 Analýza východiskovej situácie obce	26
A.3 Ex-post hodnotenie predchádzajúceho PHSR	28
A.4 Zhodnotenie súčasného stavu územia (SWOT - analýza)	29
A.5 Ex-ante hodnotenie – stav projektovej pripravenosti	30
A.6 Identifikácia kritických oblastí rozvoja	31
A.7 Stanovenie východísk a možných riešení	34
Časť B – Strategická časť	36
Vízia	36
Stratégia rozvoja obce	36
Strategické (globálne) ciele	36
Strategický rámec	37
Časť C – Programová časť	38
C.1 Opatrenia a aktivity	38
1. prioritná oblasť: hospodárska	38
2. prioritná oblasť: sociálno-spoločenská	38
3. prioritná oblasť: environmentálna	39
C.2 Opatrenia, aktivity a ukazovatele podľa prioritných oblastí	40
Časť D – Realizačná časť	43
D.1 Riadenie programu	43
D.2 Aktualizácia PRO	44
D.3 Komunikačná stratégia PRO	44
D.4 Monitorovanie a hodnotenie PRO	44

D.5	Akčný plán na rozpočtový rok 2016 s výhľadom na 2 roky (2018) - vecný a časový harmonogram realizácie jednotlivých opatrení a projektov	46
Časť E – Finančná časť		48
E.1	Indikatívny finančný plán na celú realizáciu PRO	51
E.2	Model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov)	51
Záver		52
Prílohy Programu rozvoja obce Tušice		53
	Príloha č. 1: Zoznam použitých informačných zdrojov	54
	Príloha č. 2: Zoznam skratiek použitých v PRO Tušice	55
	Príloha č. 3: Zoznam ekonomických subjektov pôsobiacich v obci Tušice	56
	Príloha č. 4: Výpis z Uznesenia obecného zastupiteľstva o schválení Programu rozvoja obce Tušice na roky 2016 - 2024	59

ÚVOD

V zmysle Zákona o podpore regionálneho rozvoja sa rozhodlo obecné zastupiteľstvo obce Tušice spracovať aktualizáciu Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Tušice na dokument Program rozvoja obce Tušice (ďalej PRO) pre obdobie od roku 2016 do roku 2024.

U.1 Zámer spracovania programu rozvoja obce

Program rozvoja obce predstavuje výsledky rozvojovej politiky obce, sú v ňom zahrnuté predstavy jej vedenia a obyvateľov o budúcnosti obce, v ktorej žijú. Je to dokument, ktorý poskytuje komplexný pohľad na rozvoj a budúcnosť obce a ktorý popri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja obce umožní obci čerpanie prostriedkov z fondov Európskej únie.

V zmysle zákona č. 309 z 15. októbra 2014, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja, sa ustanovujú ciele a podmienky podpory regionálneho rozvoja, upravuje pôsobnosť orgánov štátnej správy a ďalších subjektov územnej spolupráce, ako aj podmienky na koordináciu a realizáciu regionálneho rozvoja.

V zmysle tejto novely program rozvoja obce pozostáva z nasledovných častí:

- a) úvod - obsahuje obsah dokumentu, stručný popis kontextu vzniku a chronológie prípravy PRO, stručné zhrnutie východiskových koncepčných dokumentov týkajúcich sa vymedzeného územia;
- b) analytická časť - obsahuje komplexné hodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce, SWOT analýzu, definovanie podmienok udržateľného rozvoja obce;
- c) strategická časť - obsahuje víziu územia, formuláciu a návrh stratégie rozvoja obce pri zohľadnení jej vnútorných špecifík, výber a popis strategických cieľov v jednotlivých politikách - oblastiach rozvoja (hospodárska, sociálna, environmentálna);
- d) programová časť - obsahuje konkrétne opatrenia a aktivity (projekty) vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám a súbor ukazovateľov výsledkov a dosahov vrátane východiskových a cieľových hodnôt;
- e) realizačná časť - je zameraná na popis postupov inštitucionálneho zabezpečenia a organizačné zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov;
- e) finančná časť - obsahuje indikatívny finančný plán na celú realizáciu PRO, finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie programu rozvoja obce, model financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov) v prepojení na rozpočet obce;
- f) záver - obsahuje informáciu o schválení a zverejnení PRO.

U.2 Východiská – zoznam koncepčných dokumentov

Program rozvoja obce Tušice je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v nasledovných národných, regionálnych a miestnych strategických dokumentoch:

- Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky;
- Program rozvoja vidieka SR na roky 2014 – 2020;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na roky 2016 až 2022;
- Regionálna integrovaná územná stratégia Košického kraja na roky 2014 – 2020;
- Program budovania logistického centra pre agrokomodity v KSK;
- Regionálna inovačná stratégia Košického kraja 2013 – 2020;
- Stratégia na zmiernenie sociálnej exklúzie v Košickom kraji (2015);
- Stratégia podpory rozvoja dobrovoľníctva v Košickom kraji (2015);
- Stratégia trvalej udržateľnosti financovania opráv a údržby ciest II. a III. triedy v Košickom kraji (2015);
- Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou (stratégia CLLD) prístupom LEADER pre Miestnu akčnú skupinu Poondavie (2015);
- Stratégia rozvoja Združenia obcí Mikroregiónu Poondavie;
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Tušice (2005);
- Územný plán obce Tušice (2005);
- Program odpadového hospodárstva obce Tušice (2007).

ČASŤ A - ANALYTICKÁ ČASŤ

Analytická časť založená na databáze informácií a ukazovateľov obsahuje komplexné hodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce, SWOT analýzu (analýzu silných a slabých stránok obce, príležitostí a ohrození pre rast a rozvoj územia), identifikáciu kritických oblastí rozvoja a stanovenie východísk a možných riešení.

A.1 Dátová základňa

Východiskovými podkladmi pre dátovú základňu PRO obce Tušice boli nasledovné informačné zdroje: predchádzajúci PHSR obce Tušice, štatistické údaje zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011, údaje z DATAcube 2014, údaje obecného úradu.

A.1.1 ÚVODNÁ CHARAKTERISTIKA RIEŠENÉHO ÚZEMIA

Tabuľka č. 1: Základná charakteristika obce Tušice (k 31.12.2014)	
Kód obce	523208
Názov okresu	Michalovce
Názov kraja	Košický
Štatút obce	obec
PSČ	072 02
Telefónne smerové číslo	+421-56
Prvá písomná zmienka o obci - rok	1221
Nadmorská výška obce v m n.m.	108
Celková výmera územia obce [ha]	623
Hustota obyvateľstva na km ²	110,59
Počet obyvateľov k 31.12.2014	689

Zdroj: ŠÚ SR, Obecný úrad Tušice

Širšie územné väzby

Tušice ležia v severozápadnej časti Východoslovenskej nížiny v nadmorskej výške okolo 108 m nad morom, na západnom vale rieky Ondavy, ktorej odlesnená poriečna niva s nevýraznými pieskovými presypmi tvorí celý chotár. Je tu vybudovaná veľkozavlaha.

Obec je hraničnou obcou okresov Trebišov a Michalovce. Najbližšími mestami sú Sečovce (12 km), Trebišov (15 km) a Michalovce (18 km).

A.1.2 HISTÓRIA OBCE

Obec sa spomína už v roku 1221 pod názvom Tuka. Zápis vo Varadínskom registri k roku 1221 hovorí, že v prvých desaťročiach 13. storočia žil v Tušiciach istý

Tomáš, ktorý obvinil Martina z Oborína z krádeže či zbojstva. Mladší doklad o dedine je z roku 1289 v predikáte tamojšieho zemana Jána syna Klča.

Obec patrila zemanom, od roku 1410 niekoľkým zemepánom, v roku 1750 Péchyovcom, Kéryovcom, Bánovcom a iným, v 19. storočí Andrassyovcom. Od 13. do 17. storočia ju do písomností zapisovali pravidelne pod názvom Tusa, Tussa alebo Tuša, z ktorého sa neskôr vyvinul nárečový názov Tušice. Ten sa do písomností dostal náhodne až v 18. storočí.

Na prelome 16. a 17. storočia boli Tušice stredne veľkou dedinou s tradičným poddanským, zemianskym i farským obyvateľstvom. V roku 1715 bolo v obci 5 opustených a 9 obývaných domácností, v roku 1787 51 domov a 45 obyvateľov, roku 1828 70 domov a 524 obyvateľov. Obyvatelia sa zaoberali poľnohospodárstvom. Tušickí uhliari v lesoch severne od dediny prvej polovici 14. storočia pálili drevené uhlie. V obci bola tehelňa.

Farský kostol bol v stredoveku zasvätený apoštolovi Ondrejovi. Od roku 1560 bol farským kostolom evanjelickej reformovanej farnosti. Katolícki farári účinkovali v Tušiciach do začiatku šírenia náboženskej reformácie v kraji, teda do polovice 16. storočia.

V rokoch 1900-1910 sa mnohí obyvatelia vystaňovali. Za 1. ČSR sa obyvatelia zaoberali poľnohospodárstvom. V roku 1925 bola vykonaná pozemková reforma. JRD založili v roku 1959. Neskôr bola obec administratívne začlenená pod Zemplínsku župu, okrem Sečovce, Košický kraj. Po roku 1960 patrila obec pod okres Michalovce, východoslovenský kraj.

Miestne časti obce – Strážny domček, Tušický dvor.

Zaniknuté obce: Vyšná Ves spomína sa v roku 1417 ako Felseufalu a bola majetkom Tussayovcov. Sztrythe je písomne doložená roku 1450. Posledná zmienka o nej je z roku 1520.

Významné pamiatky a dominanty obce:

- tepaný renesančný kalich vyrobený z pozlátenej medi zo 16. storočia (patriaci reformovanej cirkvi);
- kostol reformovanej cirkvi údajne existoval v 16. storočí. Vznik súčasného kostola nie je známy, kostolná veža je údajne stará 100 rokov;
- lipy na starom obecnom cintoríne s odhadom veku viac ako 100 rokov.

A.1.3 PRÍRODNÉ POMERY

Geologické a geomorfologické pomery

Katastrálne územie obce Tušice patrí do geomorfologickej oblasti Východoslovenská nížina a do geografického celku Východoslovenskej roviny. Z hľadiska morfológie terénu je terén v riešenom katastri hladko modelovaný bez akýchkoľvek terénnych zrázov, s priemerným sklonom 0,5 až 1,0 %. Celá časť územia má charakter roviny.

Z hľadiska regionálneho geologického je súčasťou východoslovenskej neogénnej panvy, ktorá vznikla tektonickým poklesom v severnej časti potiského

bloku. Panva je vyplnená mocným súvrstvom morských (miocén - pliocén), jazerných a sladkovodných sedimentárnych neogénnych hornín (pliocén), ktoré sú reprezentované ílovcami, pieskovcami, zlepenkami, kyslými, ryolitovými a andezitovými tufmi a bentonitmi. Kvartérny pokryv reprezentujú fluvialne sedimenty, prevažne nivné humózne hliny, alebo hlinito-piesčité až štrkovito-piesčité hliny.

Rastlinstvo a živočíšstvo

Celý chotár obce je odlesnený. Výrazným prvkom s výskytom nelesnej drevinovej vegetácie je medzihrádzový priestor rieky Ondava. Nelesná drevinová vegetácia je tu tvorená najmä stromovou vegetáciou – vŕba, topol, jelša a krovitou vegetáciou. Poskytuje prirodzený úkryt pre jestvujúcu poľnú zver, ako aj hniezdiská pre vtáctvo. Na alúviu sú zvyšky lužného lesa s prímiesou agátu, hrabu, jaseňa a vzácne druhy rastlín (zlatá brada južná *Chrysopogon gryllus*, žltuška smradľavá *Thalictrum foetidum*).

V povodí rieky Ondavy žijú divé kačice, je tu zimovisko severských druhov divých husí. Na nížine sa vyskytuje jarabica a prepelica obyčajná, v pahorkatine je to bažant.

Veľkým kladom tohto územia je veľké množstvo zelene, ktorú tvoria veľké vzrastlé stromy, čiastočne zeleň pozdĺž časti vodných tokov, čiastočne aleje stromov okolo ciest, veľké množstvo ovocných stromov v prídomových záhradách a okrasná zeleň na jednotlivých dvoroch rodinných domov. V neposlednom rade je to aj zeleň poľnohospodárskych plodín v čase vegetácie na priľahlých poliach.

Hydrologické pomery

Územie obce patrí do povodia Bodrogu a cez jeho východnú časť preteká rieka Ondava, na ktorej sú vybudované ochranné hrádze a obec tým pádom nepostihujú záplavy. V katastri obce je vybudovaná veľkozávlaha, v rámci ktorej je v západnej časti chotára vybudovaný tzv. Pravobrežný kanál.

Na území obce sa nachádzajú dve vodné nádrže – jedna je umelo vytvorená protipožiarna nádrž a bola vybudovaná spolu s výstavbou čerpacej stanice zavlažovacieho systému. Druhá vodná nádrž - stará „ceholeň“ bola tak isto umelo naplnená kedysi fungujúcim zavlažovacím systémom a plnila funkciu zásobárne pitnej vody pre pasúci sa hovädzí dobytok.

Pôdne pomery

Pôdu územia obce tvoria hlavne fluvizeme kultizemné, sprievodné fluvizeme glejové, modálne a kultizeme ľahké z nekarbonátových aluviálnych sedimentov.

Poľnohospodárska pôda je charakterizovaná vysokým obsahom humusu (viac ako 2,3%).

Klimatické pomery

Priemerná ročná teplota vzduchu sa pohybuje okolo 8 až 9 °C, ročná teplota pôdy okolo 11-12 °C. Teploty vzduchu dosahujú v januári hodnoty -3°C a menej, v júli 19 až 20°C. Ide o teplú, mierne suchú oblasť s chladnou zimou s priemerne 63 letnými dňami v roku.

Priemerné ročné úhrny zrážok sa pohybujú okolo 600 mm. Počet dní so snehovou pokrývkou je okolo 60.

Chránené časti prírody a krajiny

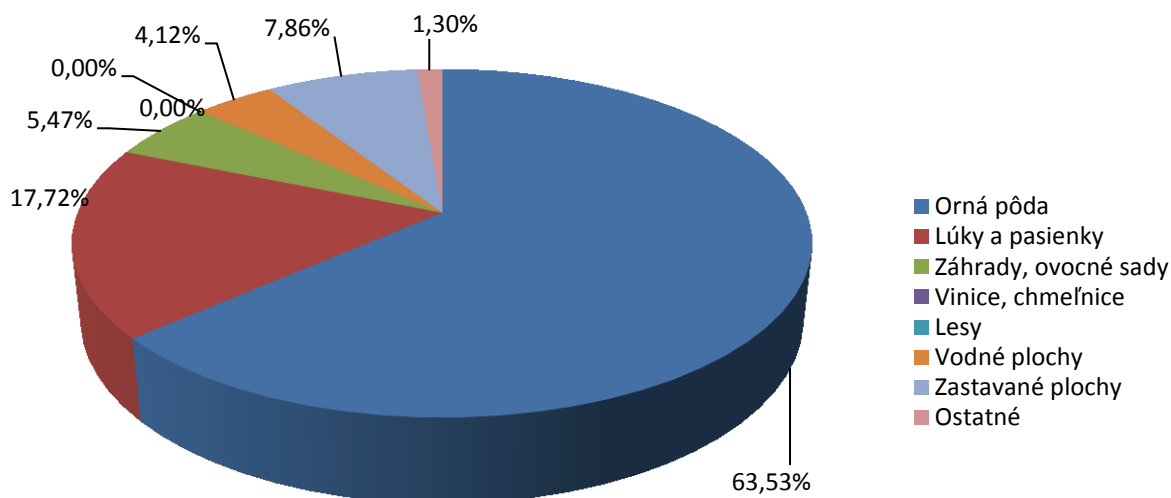
Na území obce sa nenachádzajú žiadne veľkoplošné ani maloplošné chránené územia. V rámci systému NATURA 2000 do územia obce zasahuje Chránené vtáčie územie Ondavská rovina (kód územia SKCHVU037). Toto územie bolo vyhlásené v roku 2008 za účelom zabezpečenia priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov bociana bieleho, d'atľa hnedkavého, ľabtušky poľnej, orla kráľovského, pipíšky chochlatej, prepelice poľnej, prhl'aviara čiernohlavého, rybárika riečneho, sokola rároha, chriašťaľa poľného a zabezpečenia podmienok ich prežitia a rozmnožovania. CHVÚ sa nachádza v okrese Trebišov v katastrálnych územiach Božčice, Čel'ovce, Dvorianky, Hraň, Hrčel', Hriadky, Kožuchov, Lastovce, Malý Ruskov, Milhostov, Nižný Žipov, Parchovany, Plechotice, Stanča, Trebišov, Úpor, Višňov, Vojčice, Veľký Ruskov, Zemplínsky Branč, Zemplínske Hradište, Zemplínsky Klečenov a v okrese Michalovce v katastrálnych územiach Bánovce nad Ondavou, Hradišská Moľva, Horovce, Trhovište, Tušice a Tušická Nová Ves. Chránené vtáčie územie má výmeru 15 906,56 hektára.

Väčšiu pozornosť zo strany ochrany prírody by si zasluhovala oblasť biokoridoru rieky Ondavy, vzhľadom k prípadnému rozvoju agroturistiky. Išlo by o ochranu vybraných biotopov nachádzajúcich sa v biokoridore.

Súčasná krajinná štruktúra a využitie územia

Tabuľka č. 2: Využitie územia			
	rok 2004	rok 2014	%
plocha (ha)	623,4	623,4	
Orná pôda	396,1	396,1	63,53%
Lúky a pasienky	110,5	110,5	17,72%
Záhrady, ovocné sady	34,1	34,1	5,47%
Vinice, chmeľnice	0	0	0%
Lesy	0	0	0%
Vodné plochy	25,7	25,7	4,12%
Zastavané plochy	49,0	49,0	7,86%
Ostatné	8,1	8,1	1,3%

Zdroj: ŠÚ SR DATAcube, Obecný úrad

Zastavanú časť obce možno rozdeliť na dve časti – na starú časť obce v okolí reformovaného kostola a novú v okolí rímskokatolíckeho kostola. Symbolickým bodom spájajúcim obe časti sú lipy na obecnom cintoríne. Parcely ornej pôdy sú v západnej časti obce od seba oddelené pásmi rozšírenej verejnej zelene s výsadbou topoľov, ktoré plnia aj úlohu vetrolamov (dujú tu silné severozápadné vetry). Lesy, vinice sa v katastri obce nenachádzajú. Priemyselná zóna sa nachádza v severozápadnej časti obce oproti hospodárskemu dvoru bývalého roľníckeho družstva. Sú tu postavené dve fotovoltaičné elektrárne, jedna o výkone 0,99 MW a druhá o výkone 0,66 MW. Pozdĺž východnej hranice obce tečie rieka Ondava, kde tesne nad hranicou katastra s obcou Parchovany sa nachádza sútok riek Ondava a Topľa. Na území obce sa nachádzajú dve umelo vytvorené vodné nádrže.

A.1.4 URBANIZMUS A ARCHITEKTÚRA

Terajšie osídlenie typické pre vidiecky nížinný región sa vyznačuje zástavbou domov v okolí reformovaného kostola, ktoré tvorí pôvodné centrum obce. Druhé nové centrum obce je situované v okolí rímsko-katolíckeho kostola, obecného úradu, pohostinstva, cintorína, kde je navrhovaná centrálna zóna obce. Domy sú lokalizované po obidvoch stranách komunikácií. Súčasťou každého domu je záhrada a orná pôda. Hospodárska zeleň na pozemkoch rodinných domov tak vytvára prstenec sídelnej zelene v intenzívnej poľnohospodárskej krajine. Vysoko sa hodnotí zeleň verejných priestorov v podobe vzrastlých stromov v starej časti obce. Staršia zástavba v priestore medzi dvomi kostolmi je tvorená prízemnými rodinnými domami, novšia zástavba je väčšinou dvojpodlažná. V malej miere sú zastúpené prvky ľudovej architektúry. Obec plánuje odkúpiť starší dom a zriadiť v ňom miestnu historickú expozíciu.

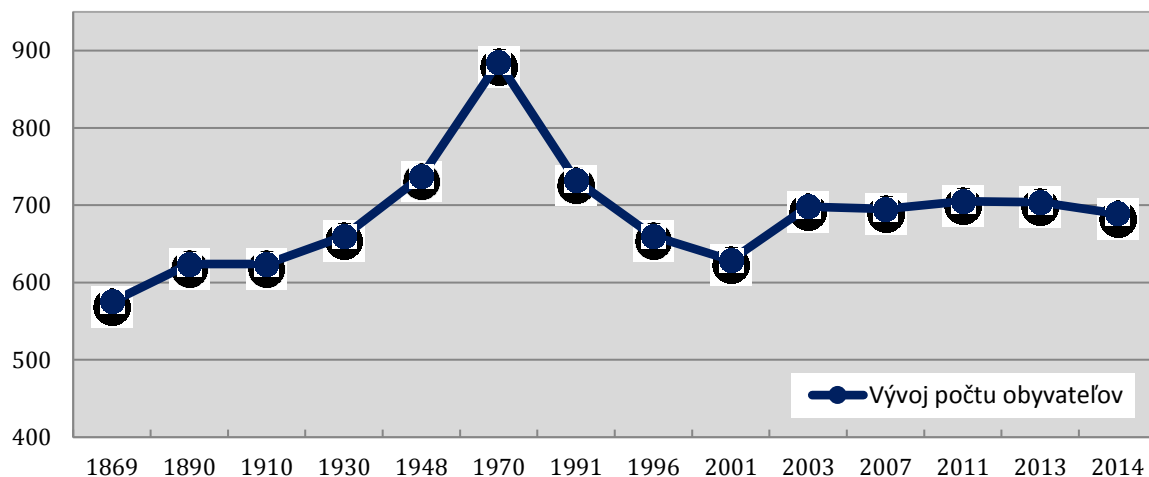
Hlavnou dopravnou kostrou je komunikácia III. triedy (spájajúca susedné obce Tušická Nová Ves a Dvorianky), na ktorú nadväzuje sieť miestnych komunikácií bez chodníkov. Územný plán obce navrhuje 3 ponukové lokality pre novú zástavbu rodinných domov vidieckeho typu. Pri rekonštrukcii a modernizácii bytového fondu sa zamedzuje zvyšovať podlažnosť, možnosťou je využitie podkrovia pre obytné účely.

A.1.5 DEMOGRAFICKÁ SITUÁCIA

Vývoj počtu obyvateľov (1869 – 2014):

Tabuľka a graf č. 3: Vývoj počtu obyvateľov (1869 – 2014)													
1869	1890	1910	1930	1948	1970	1991	1996	2001	2003	2007	2011	2013	2014
575	666	624	660	737	885	732	660	629	698	695	705	704	689

Zdroj: ŠÚ SR, Obecný úrad

Obec zaznamenala najvyšší počet obyvateľov v roku 1980 vďaka možnosti výstavby domov v nestrediskových obciach. Do roku 2001 však dochádza k pomerne prudkému poklesu obyvateľstva a následne sa počet stabilizuje okolo 700 obyvateľov.

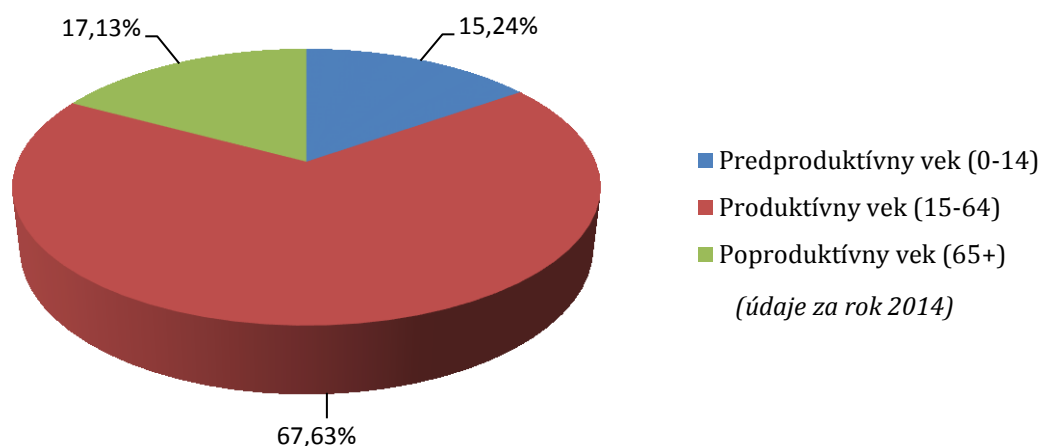
V obci žije 46,7% mužov a 53,3% žien.

Priemerný vek sa pohybuje okolo 41,23 rokov (priemer na Slovensku je 39,87).

Veková štruktúra obyvateľstva

Tabuľka a graf č. 4: Veková štruktúra obyvateľstva (2004 – 2011 - 2014)											
Rok	Predproduktívny vek (0-14)			Produktívny vek (15-64)			Poproduktívny vek (65+)			Index vitality	Index starnutia
	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	spolu
2004	125			390	209	181	197			63,45	157,6
2010	151	65	86	468	240	228	128	38	90	117,97	84,77
2011	159	60	99	474	246	228	125	38	87	127,2	78,62
2012	154	57	97	471	246	225	119	35	84	129,41	77,28
2013	157	63	94	472	148	114	119	35	84	131,93	75,8
2014	105	40	65	466	248	218	118	34	84	88,98	112,38

Zdroj: ŠÚ SR, Obecný úrad

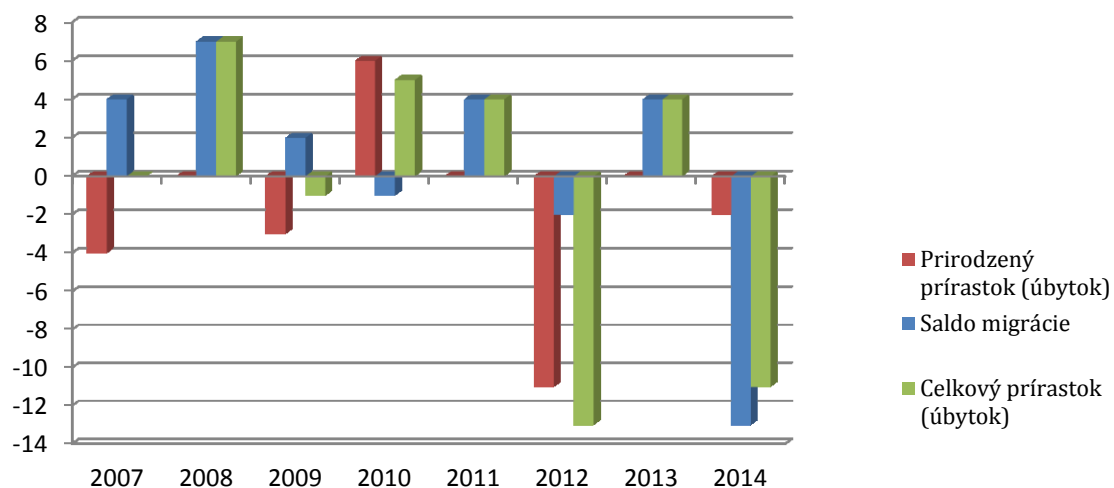
V porovnaní so stavom v roku 2004 dochádza k poklesu predproduktívneho a poproduktívneho obyvateľstva a k nárastu produktívneho obyvateľstva. Aj keď v absolútnych počtoch počet obyvateľov mierne klesá, zlepšuje sa pomer medzi predproduktívnym obyvateľstvom a poproduktívnym - to znamená, že obec mierne mladne.

V porovnaní s celoslovenským priemerom žije v obci menej ľudí v produktívnom veku (priemer SR je 70,73%, v obci Tušice žije 67,63%), o niečo viac ľudí je v poproduktívnom veku (SR priemer 13,96% a v obci Tušice 17,12%). Podiel obyvateľstva v predproduktívnom veku je na úrovni priemeru Slovenska. (priemer SR je 15,31%, obec Tušice má 15,23%). Priemerný vek obyvateľstva je vyšší ako celoslovenský priemer (39,87).

Pohyb obyvateľstva

Tabuľka a graf č. 5: Pohyb obyvateľstva (2007 – 2014)							
Rok	Živonarodení	Zomrelí	Prirodzený prírastok	Priťahovaní	Vystahovaní	Saldo migrácie	Celkový prírastok
2007	5	9	-4	7	3	4	0
2008	8	8	0	13	6	7	7
2009	4	9	-3	9	7	2	-1
2010	12	6	6	7	8	-1	5
2011	11	11	0	20	16	4	4
2012	4	15	-11	16	18	-2	-13
2013	8	8	0	7	3	4	4
2014	7	9	-2	10	23	-13	-15
spolu 2007 - 2014	59	75	-14	89	84	5	-11

Zdroj: Štatistický úrad, Obecný úrad

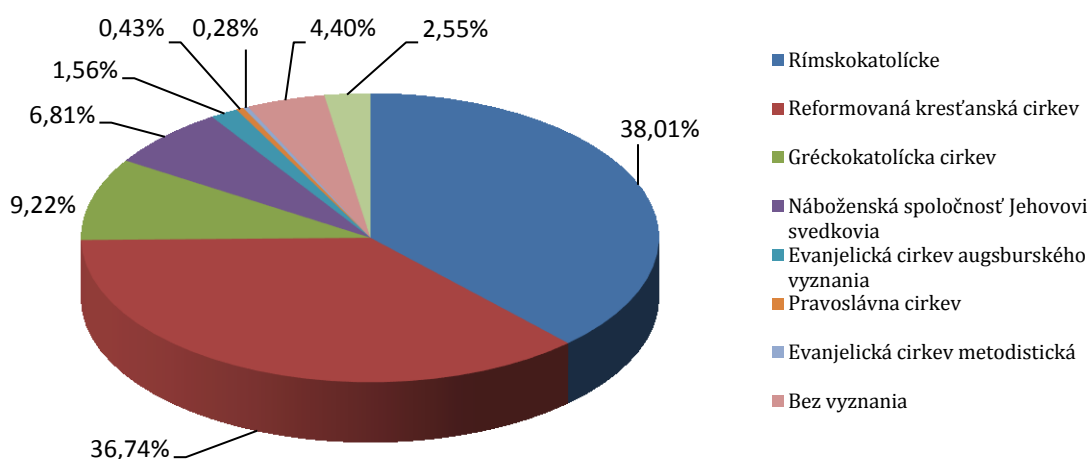

V pohybe obyvateľstva bol zaznamenaný za sledované obdobie dva krát celkový úbytok (v roku 2012 spôsobený väčším počtom zomrelých, v roku 2014 vystaňovaním po zhorení rómskej osady).

Náboženské zloženie obyvateľstva obce

Tabuľka a graf č. 6: Náboženské zloženie obyvateľstva (2011)		
Náboženské vyznanie	počet	%
Rímskokatolícka cirkev	268	38,01
Reformovaná kresťanská cirkev	259	36,74
Gréckokatolícka cirkev	65	9,22
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	48	6,81
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	11	1,56
Pravoslávna cirkev	3	0,43
Evanjelická cirkev metodistická	2	0,28
Bez vyznania	31	4,40
Nezistené	18	2,55

Zdroj: SODB 2011

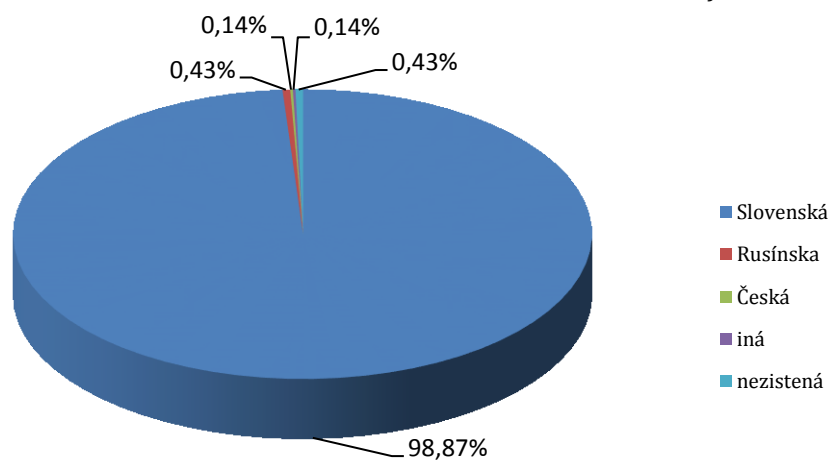

Náboženská štruktúra obyvateľstva je pomerne pestrá, najviac obyvateľov sa hlási k rímskokatolíckej cirkvi a reformovanej kresťanskej cirkvi. Spolunažívanie náboženských skupín je úplne bezproblémové, v súlade s celospoločenským trendom. Náboženstvo nehrá významnú úlohu pri každodennom spolužití občanov.

Národnostné zloženie obyvateľstva obce

Tabuľka a graf č. 7: Národnostné zloženie obyvateľstva (2011)		
Národnosť	počet	%
Slovenská	697	98,87
Rusínska	3	0,43
Česká	1	0,14
iná	1	0,14
nezistená	3	0,43

Zdroj SODB 2011

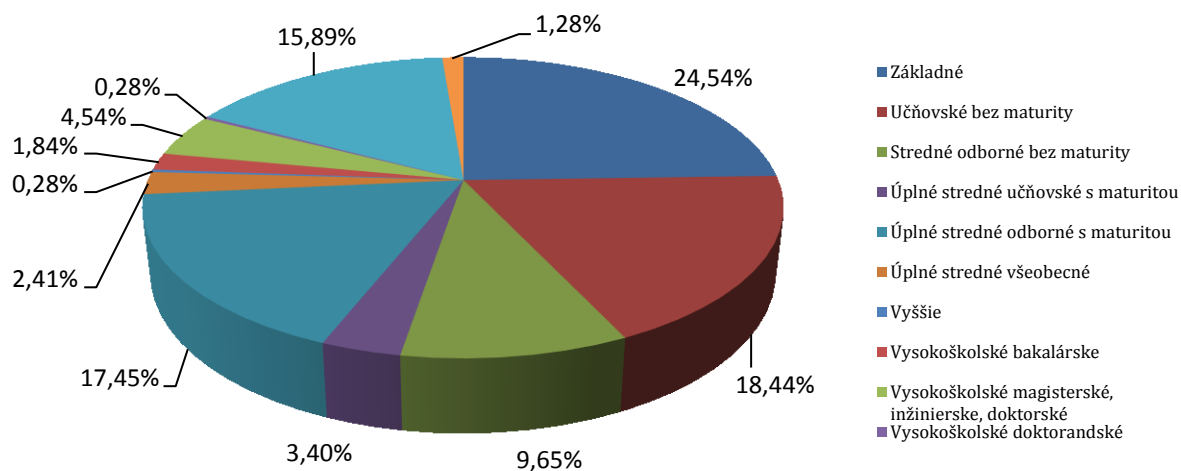

V obci Tušice sú takmer všetci obyvatelia slovenskej národnosti.

Vzdelávanie, vzdelanosť

Tabuľka a graf č. 8: Vzdelanostná štruktúra		
Najvyšší ukončený stupeň školského vzdelania	počet	%
Základné	173	24,54
Učňovské bez maturity	130	18,44
Stredné odborné bez maturity	68	9,65
Úplné stredné učňovské s maturitou	24	3,40
Úplné stredné odborné s maturitou	123	17,45
Úplné stredné všeobecné	17	2,41
Vyššie odborné	2	0,28
Vysokoškolské bakalárske	13	1,84
Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	32	4,54
Vysokoškolské doktorandské	2	0,28
Bez školského vzdelania	112	15,89
Nezistené	9	1,28
Spolu	705	100,00%

Zdroj SODB 2011

V rámci vzdelanostnej štruktúry v obci Tušice dominuje obyvateľstvo so základným a učňovským vzdelaním bez maturity - 43% (priemer v regióne Východné Slovensko je 28,54%). Podiel obyvateľov so stredoškolským vzdelaním dosahuje hodnotu 33,19%, čo je pod regionálnym priemerom - 37,19%. Podiel vysokoškolsky vzdelaných ľudí sa pohybuje okolo 6,67%, čo je tak isto pod priemerom regiónu 12,37%. Táto skladba vytvára priestor skôr pre menej kvalifikované pracovné miesta, čo určite nepokryje príležitosti priamo v obci.

Bývanie

Tabuľka č. 9: Počty domov podľa ich veku						
	pred rokom 1945	1946 - 1960	1961 - 1990	po roku 1991	nezistené	celkom
počet domov	12	82	93	11	32	230

Zdroj SODB 2011

Najviac domov bolo postavených v rokoch 1961 – 1990. Po roku 1991 výstavba rapídne poklesla, po roku 2006 boli postavené tri rodinné domy.

Najľahšie dostupnou alternatívou pre záujemcov je rekonštrukcia starých jednopodlažných domov, ktoré boli postavené v 60-tych rokoch. V obci je na predaj približne 8 rodinných domov. Individuálna bytová výstavba v obci je naplánovaná až po zastavaní voľných stavebných pozemkov v zastavanej časti obce. Územný rozvoj obce sa podľa schváleného územného plánu predpokladá severným a východným smerom (sú identifikované tri lokality na IBV).

A.1.6 TRH PRÁCE

Zamestnanosť

Tabuľka č. 10: Odvetvia hospodárstva, v ktorých pracujú obyvatelia obce		
Odvetvie ekonomickej činnosti	spolu	z toho dochádza do zamestnania
Pestovanie plodín a chov zvierat, poľovníctvo a služby s tým súvisiace	24	17
Lesníctvo a ťažba dreva	1	1
Ťažba uhlia a lignitu	1	1
Iná ťažba a dobývanie	1	1
Pomocné činnosti pri ťažbe	1	1
Výroba potravín	4	2
Výroba nápojov	1	0
Výroba textilu	1	0
Výroba odevov	5	4
Výroba kože a kožených výrobkov	2	0
Spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva a korku okrem nábytku; výroba predmetov zo slamy a prúteného materiálu	4	1
Tlač a reprodukcia záznamových médií	1	0
Výroba chemikálií a chemických produktov	2	0
Výroba výrobkov z gumy a plastu	3	1
Výroba ostatných nekovových minerálnych výrobkov	1	0
Výroba a spracovanie kovov	3	2
Výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení	8	6
Výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov	4	3
Výroba elektrických zariadení	31	29
Výroba strojov a zariadení i. n.	5	2
Výroba motorových vozidiel, návesov a prívesov	18	15

Iná výroba	6	6
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	2	1
Zber, úprava a dodávka vody	7	5
Zber, spracúvanie a likvidácia odpadov; recyklácia materiálov	4	3
Výstavba budov	10	4
Inžinierske stavby	8	7
Špecializované stavebné práce	5	2
Veľkoobchod a maloobchod a oprava motorových vozidiel a motocyklov	3	3
Veľkoobchod, okrem motorových vozidiel a motocyklov	17	12
Maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov	19	14
Pozemná doprava a doprava potrubím	9	8
Skladové a pomocné činnosti v doprave	2	0
Poštové služby a služby kuriérov	1	1
Činnosti reštaurácií a pohostinstiev	3	2
Nakladateľské činnosti	2	1
Výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov, príprava a zverejňovanie zvukových nahrávok	1	1
Telekomunikácie	1	1
Počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby	2	1
Finančné služby, okrem poistenia a dôchodkového zabezpečenia	5	5
Poistenie, zaistenie a dôchodkové zabezpečenie okrem povinného sociálneho poistenia	1	1
Činnosti v oblasti nehnuteľností	1	0
Architektonické a inžinierske činnosti; technické testovanie a analýzy	2	1
Vedecký výskum a vývoj	1	1
Reklama a prieskum trhu	2	0
Sprostredkovanie práce	3	2
Činnosti cestovných agentúr, rezervačné služby cestovných kancelárií a súvisiace činnosti	1	0
Bezpečnostné a pátracie služby	2	1
Činnosti súvisiace s údržbou zariadení a krajinou úpravou	2	2
Administratívne, pomocné kancelárske a iné obchodné pomocné činnosti	2	1
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	18	15
Vzdelávanie	17	15
Zdravotníctvo	13	12
Starostlivosť v bytových zariadeniach (rezidenčná starostlivosť)	1	1
Činnosti knižníc, archívov, múzeí a ostatných kultúrnych zariadení	1	1
Činnosti herní a stávkových kancelárií	1	0
Športové, zábavné a rekreačné činnosti	1	1
Činnosti členských organizácií	2	1
Ostatné osobné služby	2	1
Nezistené	25	5
Spolu	326	224

Zdroj SODB 2011

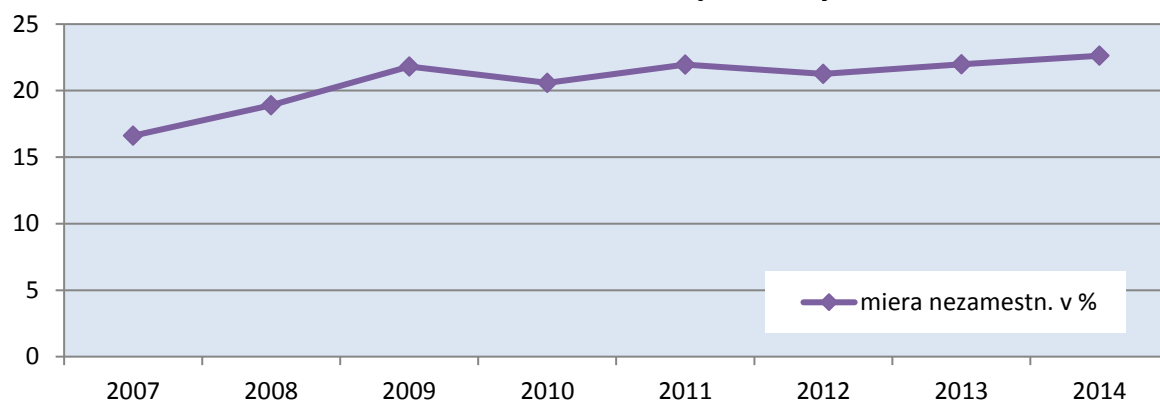
Za prácou odchádza takmer 70% obyvateľstva v prevažnej miere do Michaloviec, kde je najväčšia možnosť zamestnať sa (BSH, YAZAKI, UNOmedical, Michatek), Košíc, Trebišova a Sečoviec. Približne 12% obyvateľstva odchádza za

prácou do zahraničia (Česká republika, Anglicko, Rakúsko). Obyvatelia obce sú najčastejšie zamestnaní v nasledovných oblastiach: výroba elektrických zariadení, poľnohospodárstvo, maloobchod, výroba motorových vozidiel, verejná správa.

Nezamestnanosť

Tabuľka a graf č. 11: Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie v rokoch 2008 – 2014								
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
počet obyvateľov	695	702	699	704	705	700	704	689
počet uchádzačov o zamestnanie	44	52	62	58	63	60	63	64
miera evidovanej nezamestnanosti obec (%)	16,61	18,91	21,82	20,59	21,95	21,25	21,98	22,62
miera evidovanej nezamestnanosti okres Michalovce (%)	15,01	14,95	18,32	17,21	19,40	20,10	17,75	16,78

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Miera nezamestnanosti v obci sa pohybuje okolo 22%, čo je podstatne viac ako v okrese Michalovce. Maximum dosiahla v roku 2014. Príčinami vysokej nezamestnanosti je najmä nedostupnosť primeraného zamestnania, početná, pre zamestnávateľa neatraktívna skupina obyvateľstva nad 50 rokov, skupina obyvateľov, ktorá dokáže vykonávať len práce s nízkou pridanou hodnotou, či skupina obyvateľov, ktorí využívajú sezónne práce na dohody doma a v zahraničí a ktorá zo mzdy dokáže pokryť celoročné náklady na prežitie.

Z celkového počtu nezamestnaných bolo začiatkom roku 2015 58 dlhodobo nezamestnaných.

Obec v spolupráci s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v Michalovciach zapája nezamestnaných obyvateľov do menších obecných služieb – v roku 2014 bolo zapojených 13 obyvateľov. V rámci nich sa starajú o úpravu verejných priestranstiev – kosba, čistenie, odhrňovanie snehu, práca so separovaným zberom, menšie stavebné úpravy, likvidácia TKO a pod. Dlhodobo nezamestnaní však majú slabé pracovné návyky. Cez Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v rámci národného projektu (§52) pracuje 7 ľudí.

A.1.7 EKONOMICKÝ ROZVOJ (EKONOMIKA)

Majetok obce

Majetok obce bol v roku 2014 vo výške 1.470.269,61€ a pozostával z nasledovných častí:

dlhodobý nehmotný majetok	51 276,60 €,
dlhodobý hmotný majetok	1 300 778,60 €,
krátkodobé pohľadávky	1 194,82 €,
finančné účty	118 214,41 €.

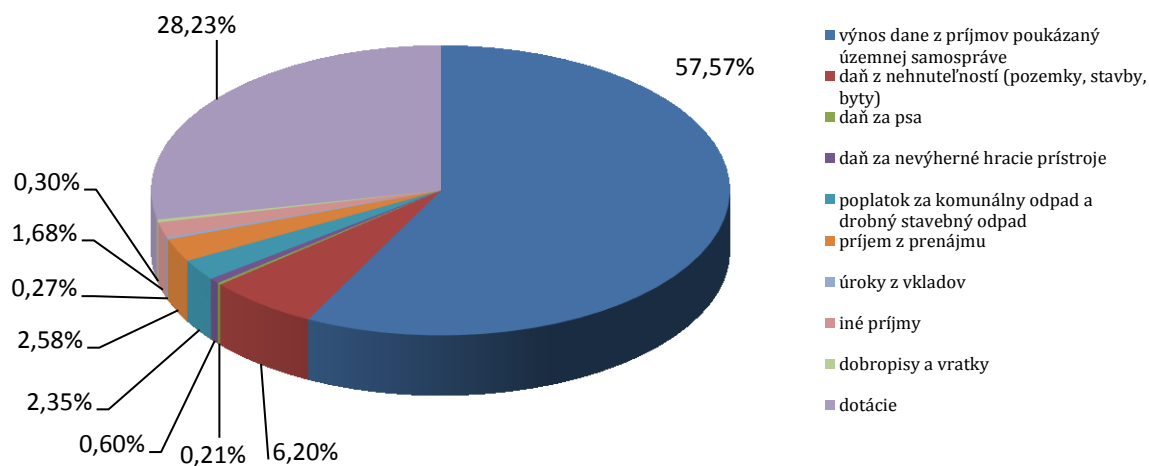
Obecný rozpočet

Celkové príjmy obce v roku 2014 dosiahli výšku 946 908,78 €, z toho bežné príjmy predstavovali 163 404,78 €, kapitálové príjmy 783 504,00 €, finančné operácie príjmové 2 522,68 €.

Skladba príjmov bola nasledovná:

Tabuľka a graf č. 12: Skladba bežných príjmov obce v roku 2014		
bežný príjem	výška (€)	%
výnos dane z príjmov poukázaný územnej samospráve	93 503,66	57,57
daň z nehnuteľností (pozemky, stavby, byty)	10 065,37	6,20
daň za psa	348	0,21
daň za nevýherné hracie prístroje	971,21	0,60
poplatok za komunálny odpad a drobný stavebný odpad	3 818,05	2,35
príjem z prenájmu	4 194,73	2,58
úroky z vkladov	445,93	0,27
iné príjmy	2 731,31	1,68
dobropisy a vrátky	482	0,30
dotácie	45 856,49	28,23

Zdroj: obecný úrad

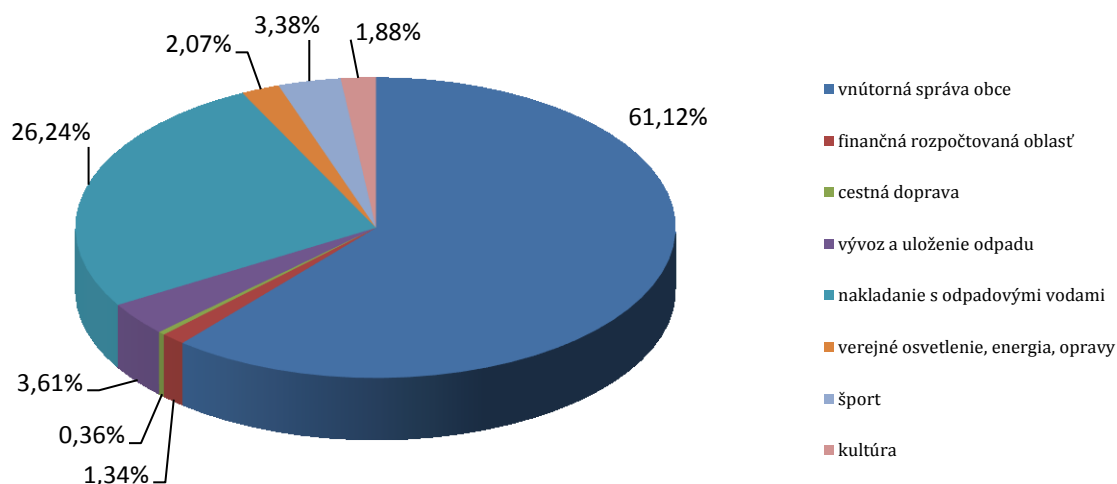

Celkové výdavky obce v roku 2014 dosiahli výšku 834 180,41€ v členení: bežné výdavky 159 909,84 €, kapitálové výdavky 664 295,47€, výdavky z finančných operácií 9 975,10 €.

Skladba výdavkov bola nasledovná:

Tabuľka a graf č. 13: Skladba bežných výdavkov obce v roku 2014		
bežný výdavok	výška (€)	%
vnútorná správa obce	93 345,75	61,12
finančná rozpočtovaná oblasť	2 041,32	1,34
cestná doprava	553,76	0,36
vývoz a uloženie odpadu	5 510,62	3,61
nakladanie s odpadovými vodami	40 079,57	26,24
verejné osvetlenie, energia, opravy	3 160	2,07
šport	5 160	3,38
kultúra	2 867,48	1,88

Zdroj: obecný úrad

Obec hospodárila v roku 2014 s prebytkom.

Malé a stredné podnikanie, samostatne hospodáriaci roľníci

V obci pôsobí, resp. je registrovaných celkom 43 ekonomických subjektov s nasledovným zložením:

- 26 subjektov podnikateľ – fyzická osoba – zapísaná v Živnostenskom registri SR,
- 9 subjektov spoločnosť s ručením obmedzeným,
- 3 subjekty cirkevná organizácia,
- 2 subjekty slobodné povolanie – fyzická osoba podnikajúca na základe iného ako živnostenského zákona,
- 1 subjekt družstvo,
- 1 subjekt združenie (zväz, spolok, klub ai.),
- 1 subjekt obec (obecný úrad),

Primárny sektor

Pol'nohospodárske družstvo je v likvidácii, na pôde hospodára nástupnícke organizácie AGROVES s.r.o. a AGRIA s.r.o..

Sekundárny sektor

Sekundárny sektor je v obci zastúpený 8 firmami v oblasti výroby kovových výrobkov, rafinovaných ropných produktov, zámkov a pántov, kuchynského nábytku a pleteného a háčkovaného textilu.

Terciálny sektor

Terciálna sféra je v najväčšej miere zastúpená firmami v obchodnej činnosti (11 subjektov), rôznymi združeniami a organizáciami (5 subjektov), službami v oblasti, poisťovníctva (2 subjekty), stavebných prác (4 subjekty) a inými službami (11 subjektov).

Kvartérny sektor

v obci nie je zastúpený.

Najväčším zamestnávateľom v obci je AGROVES s.r.o..

A.1.8 SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA

Školstvo, vzdelávanie

V obci sa nenachádza základná škola ani materská škola. Žiaci navštevujú spádovú školu v Tušickej Novej Vsi. Stredoškolské vzdelanie získavajú študenti v blízkyh mestách Michalovce, Trebišov a Sečovce.

Sociálna a zdravotná starostlivosť

Najbližšie zdravotné stredisko poskytujúce služby pre občanov obce je obci Trhovište vzdialené 8 km (všeobecný lekár pre dospelých, všeobecný lekár pre deti, stomatológ, zubný laborant, lekáreň). Vzhľadom k tomu, že občania obce nie sú naviazaní iba na zdravotné stredisko v obci Trhovište, nejaví sa potreba na území obce zriadiť priestory pre služby obvodného lekára v časovo vymedzených hodinách.

V obci bol v roku 2015 zriadený denný stacionár pre 38 obyvateľov s 2 zamestnancami, stravovaním, týždenným programom (tvorivé činnosti, manuálne zručnosti, tréning pamäte, terapeut, poradenstvo lekára, masér, ...).

Vývarovňa pre starších a sociálne odkázaných nie je prevádzkovaná, ale je zabezpečená donáška prostredníctvom externej firmy. V prípade potreby je zabezpečená terénna sociálna služba prostredníctvom neziskovej organizácie EUROTREND n. o..

Ostatné služby sociálnej a zdravotnej starostlivosti sú obyvateľom dostupné v meste Michalovce.

Služby

V obci sa nachádzajú dve predajne potravín a rozličného tovaru a jedno pohostinstvo. Poštové a finančné služby sa nachádzajú v obci Tušická Nová Ves.

Priamo v obci poskytujú služby stolár, sklenár, kamenár, autoopravár a opravár elektrospotrebičov. Ostatné služby sú dostupné v mestách Sečovce, Michalovce, Trebišov.

Súčasťou areálu dvora Obecného úradu je aj spoločná budova Domu smútku a Obecného domu, ktorého časť je využívaná na klubovú činnosť. Kapacita Domu smútku v obci Tušice sa pohybuje približne od 110 až 115 miest na sedenie. Miestny cintorín sa nachádza v tesnej blízkosti areálu Obecného úradu a Kultúrneho domu. Správu cintorína zabezpečuje obec prostredníctvom stálych zamestnancov na dohodu.

Kultúra a spoločenský život

Kultúrny život v obci sa sústreďuje v miestnom kultúrnom dome, kde sa organizujú takmer všetky obecné kultúrno-spoločenské podujatia, ako Športový deň Tušičanov, Ples Tušičanov, Mikuláš, Novoročné stretnutie so seniormi. V časti priestorov KD je zriadený Denný stacionár pre seniorov s cca 40 miestami

Budova Kultúrneho domu bola zrekonštruovaná, je však potrebné ešte zlepšiť energetickú účinnosť budovy. Komplexným riešením je projekt Zvýšenie energetickej účinnosti, ktorého realizácia je naviazaná na nenávratný finančný príspevok.

V obci už nie je zriadená obecná knižnica. Tá bola presunutá do základnej školy v Tušickej Novej Vsi, kde je aj verejný prístupový bod na internet.

Obec aktívne spolupracuje s miestnou rímsko-katolíckou a reformovanou farnosťou: pri rôznych podujatiach obec poskytuje priestory Kultúrneho domu resp. aj časť vybavenia (napr. stoličky, stoly). V letných mesiacoch pri konaní športových podujatí konaných pod záštitou niektorej z farností poskytuje aj priestory Futbalového štadióna Jozefa Gazdu.

V obci funguje niekoľko záujmových a občianskych združení: OŠK, Kynologický klub Tušice – Tušická Nová Ves, a pod.

Dobrovoľný hasičský zbor popri plnení svojich úloh pomáha obci pri mimoriadnych udalostiach, či pri organizovaní rôznych podujatí.

Kynologický klub Tušice - Tušická Nová Ves je záujmové združenie zaoberajúce sa výcvikom psov. Obec na tieto aktivity poskytuje priestory futbalového štadióna Jozefa Gazdu, kde majú výcvikové ihrisko.

Šport

Obecný športový klub spoločný pre obce Tušice a Tušická Nová Ves zastrešuje športové zariadenia oboch obcí. Patrí pod neho aj Futbalový klub Tušice – Tušická Nová Ves zložený z dvoch mládežníckych mužstiev a jedného mužstva dospelých. V obci sa nachádza športový areál s futbalovým ihriskom (futbalový štadión Jozef Gazdu), s vybavenosťou (tribúna, šatne, spoločenské miestnosti, sociálne zariadenia), detským ihriskom a multifunkčným ihriskom, ktoré slúžia najmä na športové vyžitie občanov obcí Tušice a Tušická Nová Ves. Obecný športový klub sa aktívne podieľa na príprave Športového dňa Tušičanov, ktorý sa koná každoročne v letných mesiacoch.

Inštitúcie a organizácie

Obecný úrad je výkonným orgánom obecného zastupiteľstva a starostu obce, zabezpečuje organizačné a administratívne veci. Obecný úrad na základe prechodu kompetencií zo štátnej správy vykonáva časť matričných úkonov, ďalej správu na úsekoch ochrany životného prostredia, stavebného konania, pozemných komunikácií a školstva.

Obecný úrad má 4 zamestnancov (starosta, 2 administratívne pracovníčky, kontrolórka).

Obecné zastupiteľstvo má 7 členov a pri obecnom zastupiteľstve pracujú 4 komisie, ktorých členmi sú aj neposlanci: komisia ekonomiky, rozvoja a životného prostredia, komisia vzdelávania, sociálnych vecí a kultúry, komisia športu, turistiky a mládeže a komisia verejného poriadku.

Obec je členom nasledovných organizácií a združení:

- Združenia miest a obcí Slovenska,
- Mikroregión Poondavie (Rakovce nad Ondavou, Moravany, Trhovište, Tušice, Tušická Nová Ves, Horovce, Bánovce nad Ondavou, Ložín, Bracovce, Falkušovce, Kačanov, Markovce, Malčice),
- Mikroregión Združenie obcí Bačkov, Dvorianky, Hriadky, Parchovany, Tušice,
- Občianske združenie Miestna akčná skupina Poondavie, ktoré v roku 2015 aktívne pripravuje Stratégiu miestneho rozvoja vedeného komunitou (stratégia CLLD) prístupom LEADER,
- Regionálne združenie Zemplín.

Cezhraničná spolupráca

Na mikroregionálnej úrovni obec spolupracuje od roku 2007 s miestnou akčnou skupinou Království Jestřebí hory z regiónu Hradec Králové, Česká republika. Predmetom spolupráce je každoročné spoločné stretnutie zástupcov mikroregiónov na Slovensku a v Česku, výmena skúseností, kultúrne a športové aktivity.

A.1.9 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Tabuľka č. 14: Prehľad vybavenosti technickou infraštruktúrou	
Technická infraštruktúra	Tušice
miestne komunikácie	1,7 km
chodníky	0 m
železničná sieť	nie
železničná zastávka	nie
plyn	áno
kanalizácia	čiastočne
ČOV	áno
domové ČOV	nie
vodovod	čiastočne
vodný zdroj	studne

zber TKO	
klasický	áno
separovaný	áno
spôsob vykurovania	plyn, tuhé palivo, elektrická energia
vedenie elektrickej energie	
vzdušné	áno
káblové	nie
autobusové spojenie	áno
autobusová zastávka (počet)	áno (2)
telefónny rozvod	áno
signál mobilných operátorov	áno
miestny rozhlas	áno
káblová TV	nie
internet	áno

Zdroj: obecný úrad

Doprava

Obec je dopravne napojená na 3 km vzdialenú nadradenú cestnú sieť I/50 Zvolen - Košice – Michalovce – Vyšné Nemecké a na 3 km vzdialenú cestnú sieť I/79 Trebišov – Vranov nad Topľou.

Cestná doprava

Cez obec prechádzajú len cesty III. triedy v celkovej dĺžke 1,7 km. Stav miestnych komunikácií je nevyhovujúci, je potrebná ich rekonštrukcia. V obci nie sú žiadne chodníky – vzhľadom na bezpečnosť obyvateľov je nevyhnutné ich vybudovať, vybudovať, obdobne intervenovať správcu komunikácie III. triedy o technické úpravy v záujme zvýšenia bezpečnosti chodcov. Tak isto je potrebné vybudovať ďalšie parkovacie plochy v obci.

V obci a na jej zatiaľ nie sú vybudované cyklotrasy ani cyklochodníky. Spoločne so susednými obcami je pripravený projekt cyklotrasy Bačkov, Dvorianky, Hriadky, Parchovany, Vojčice, Tušice s napojením na ďalšie obce Mikroregiónu Poondavie.

Autobusová doprava – premáva priame autobusové spojenie s okresným mestom Michalovce, napojenosť na ďalšie mestá je cez obce Horovce a Dvorianky. Z Michaloviec (do Michaloviec) premáva v pracovné dni dostatok spojov, čo vyhovuje cestovaniu za prácou, vzdelaním, či službami.

Železničná doprava

Obcou neprechádza železničná trať. Najbližšia železničná stanica je v obci Bánovce nad Ondavou (8 km), prípadne v mestách Michalovce (18 km) a Trebišov (15 km).

Z hľadiska rozvoja obce bude dôležitá diaľnica, ktorá by mala prechádzať medzi obcami Tušická Nová Ves a Horovce (cca 2 km od obce Tušice).

Základná environmentálna infraštruktúra

Plyn

Obec je splynofikovaná od roku 1991 okrem areálu hospodárskeho dvora Roľníckeho družstva a časti Tušického majera. Na plyn je napojených 95% rodinných domov.

Pitná voda

V rámci výstavby skupinového vodovodu Tušice – Tušická Nová Ves – Horovce – Trhovište – Moravany – Rakovec nad Ondavou bola vybudovaná časť prívodného vodovodného radu, na ktorý je napojených 19 rodinných domov. Na pripojenie ďalších obyvateľov bol spracovaný projekt skupinového vodovodu, ako aj projektová dokumentácia vodovodnej siete obce Tušice – tento projekt bol niekoľkokrát neúspešne podaný na financovanie do Environmentálneho fondu.

Nepripojení obyvatelia využívajú vodu z vlastných studní.

Kanalizácia a ČOV

Kanalizácia bola realizovaná v dvoch etapách (I. etapa v rokoch 1993 - 2005) ako spoločná stavba pre 3 obce (plus Tušická Nová Ves a Horovce). II. etapa stavby bola financovaná z Programu švajčiarsko-slovenskej spolupráce s celkovým rozpočtom takmer 3 milióny eur. Bola dokončená v roku 2015, celý systém má dĺžku viac ako 16 km a možnosť napojiť sa naň bude mať minimálne 1880 obyvateľov cez 483 prípojok – pre obec Tušice to znamená napojenie takmer všetkých obyvateľov. Súčasne bola zabezpečená kontrola a úprava starých, niekde už 20 ročných potrubí. V roku 2015 bola spustená skúšobná prevádzka dostavanej čistiarne a kanalizácie o celkovej dĺžke približne 11 km a 216 prípojkami pre obydlia. Projekt má byť ukončený v polovici roku 2016.

Zásobovanie teplom

Prevažujúci spôsob vykurovania obcí je lokálny – zemný plyn (90% obyvateľov), tuhé palivo (8%) a sčasti aj elektrickou energiou (2%).

Elektrická energia

Zásobovanie elektrickou energiou je zabezpečené vzdušnými rozvodmi s tromi trafostanicami.

Na území obce sa nachádzajú dve fotovoltaičné elektrárne s výkonom 0,99 MW a 0,66 MW).

Verejné osvetlenie a miestny rozhlas

Verejné osvetlenie je zabezpečené 121 svietidlami a 1 rozvádzačom verejného osvetlenia. Verejné osvetlenie bolo zrekonštruované v roku 2011.

Obecný rozhlas disponuje 32 reproduktormi a 2 340 m vedenia. Bol zrekonštruovaný v roku 2008.

Odpadové hospodárstvo

Systém zberu komunálnych odpadov je v obci zavedený v zmysle Všeobecného záväzného nariadenia č. 5/2013. Obec má zavedený separovaný zber odpadu, separuje sa: sklo, papier, plasty, kovy, oleje, biologicky rozložiteľný odpad,

elektroodpad, veľkoobjemový odpad. Odvoz odpadu zabezpečuje firma FURA s.r.o. a to: komunálny odpad raz za dva týždne, zmiešané plasty šesťkrát do roka, plastové fľaše šesťkrát ročne, sklo trikrát ročne, papier dvakrát ročne a elektroodpad dvakrát ročne. Divoké skládky odpadu sa na území obce nenachádzajú.

Na území obce sa kedysi nachádzalo smetisko pre obce Tušice, Tušická Nová Ves a Horovce, obec plánuje prípravu projektu rekultivácie tejto starej environmentálnej záťaže.

Obec nemá vlastné kompostovisko, asi polovica obyvateľstva kompostuje vo svojich záhradách.

Životné prostredie

Stav životného prostredia v obci je vyhovujúci, je však limitovaný nedobudovaným vodovodom, kanalizáciou a ČOV.

Kvalita ovzdušia a hladiny hluku sú uspokojivé aj vďaka tomu, že obce leží mimo hlavných cestných ťahov a v obci a na okolí sa nenachádza žiadny stály znečisťovateľ ovzdušia, maximálne lokálne kotolne a kúreniská spaľujúce zemný plyn a tuhé palivá. Obec dlhé roky nepostihli povodne, keďže výška ochranných hrádzí Ondavy na území obce je dostatočná.

V obci sú pravidelne udržiavané verejné priestranstvá (cintorín, okolie Obecného úradu, Kultúrneho domu, Obecného domu a Domu smútku, areál futbalového štadióna Jozefa Gazdu a pod.). verejné zelené plochy sa nachádzajú pozdĺž hlavnej ulice, v okolí kostola reformovanej cirkvi, pozdĺž komunikácií, na cintoríne. Starostlivosť o verejnú zeleň a o cintorín zabezpečuje obec hlavne v rámci menších obecných služieb.

Informačná spoločnosť a telekomunikácie

V obci je dostupná pevná telefónna sieť, ako aj všetky mobilné telefónne siete. Je dostupný širokopásmový internet, ktorý poskytuje viacero firiem.

Obec má zriadenú webovú stránku <http://www.obectusice.sk>.

A.2 Analýza východiskovej situácie obce

Obec Tušice sa nachádza na rozhraní okresov Michalovce a Trebišov, zastavané územie hraničí so susednou obcou Tušická Nová Ves. Je lokalizovaná v intenzívne obhospodarovanej poľnohospodárskej krajine s prevahou ornej pôdy s nadmorskou výškou pohybujúcou sa v celom katastri okolo 109 m n.m. Lesy sa v katastri nenachádzajú, obdobne ani vodné toky v pôvodnej trase. Tok Ondavy prechádzajúci okrajom katastra je upravený obojstrannými ochrannými hrádzami so širokým medzihrádzovým priestorom. Ostatné vodné toky sú zastúpené umelými kanálmi a dvomi malými vodnými plochami. Protipovodňová ochrana je zabezpečená dostatočne.

V rámci zástavby rodinných domov sú rozsiahle záhrady a sady, ktoré sú dôležitou súčasťou hospodárskej zelene s potrebou ich zachovania do budúcnosti. V intraviláne je dostatok verejnej parkovej zelene s vysokými stromami, naopak rozsah plôch líniovej zelene pozdĺž kanálov a komunikácií je zanedbateľný a je

potrebné ho posilniť v záujme zvýšenia ekologickej stability územia. Na západnom okraji obce je lokalizovaný hospodársky dvor, v ktorom hospodárilo RD z Tušickej Novej Vsi, v súčasnosti jeho nástupnícke organizácie. Vedľa je priemyselná zóna reprezentovaná fotovoltaiickou elektrárnou. Je potrebné dobudovať izolačnú zeleň okolo týchto areálov ako aj vyhradenú zeleň v športovo-oddychovom areáli.

Zástavba obce je ulicová okolo miestnych komunikácií a cesty III. triedy, absentujú chodníky a parkovacie a odstavné plochy pri občianskej vybavenosti. Rodinné domy prízemné a 1-poschodové vidieckeho typu sú prevažne z obdobia rokov 1960 – 1990. Z pohľadu atraktivity pre bývanie má obec svoje pozitívne stránky a to najmä v tom, že je ľahko dostupná do miest a okolitých obcí a pritom nie je zaťažená dopravou a hlukom. Domy sú cenovo prístupné na odkúpenie, súčasťou dediny nie sú chatrčové osady MRK.

V obci je pomerne vysoká nezamestnanosť (22 – 23%), čo značne prevyšuje priemer v okrese Michalovce. 70% aktívne pracujúcich obyvateľov dochádza za prácou mimo obce, veľa ich pracuje aj v zahraničí. Vzdelanostná štruktúra s vysokým podielom obyvateľstva so základným a učňovským vzdelaním bez maturity (oproti priemeru SR) nevytvára vhodné podmienky pre zvýšenie zamestnanosti. 98% obyvateľov je slovenskej národnosti, pričom veľmi pestrá je náboženská príslušnosť, čo však nespôsobuje žiadne problémy v spolužití.

Obec hospodárila v roku 2014 s prebytkom, na ekonomický rozvoj využíva popri vlastných zdrojoch v značnom rozsahu rôzne dotácie a projekty. Má aj dostatočne spracované rozvojové a urbanisticko-architektonické štúdie a koncepčné materiály pre prípravu projektov.

Sociálna infraštruktúra je na štandardnej úrovni. V obci nie je ZŠ, žiaci navštevujú v dlhodobom horizonte základnú školu v Tušickej Novej Vsi, čo je vyhovujúce. MŠ je na rozhraní obcí, budovaná ako spoločná pre Tušice a Tušickú Novú Ves. Za stredným vzdelaním dochádzajú študenti do najbližších miest s dostatkom autobusových spojov. Služby, zdravotná starostlivosť a priestory pre kultúru a šport kapacitne a úrovňou postačujú, viaceré aktivity obec zdieľa spoločne so susednou Tušickou Novou Vsou. Aj keď niektoré obecné budovy prešli rekonštrukciou a modernizáciou, rezervy sú v technických úpravách s cieľom šetrenia energií, čiastočne vo vylepšení vzhľadu objektov a priestranstiev.

Obec má len čiastočne vybudovanú technickú infraštruktúru. Najväčším problémom je nízke napojenie obyvateľov na verejnú vodovodnú sieť, aj keď obec dlhodobo usiluje o získanie zdrojov na riešenie tohto problému. V minulosti značné znečistenie podzemných vôd spôsobovala nedostatočne riešená kanalizácia, v súčasnosti je v štádiu ukončenia a spustenia do skúšobnej prevádzky kompletná kanalizačná sieť (s možnosťou pripojenia všetkých domácností) a ČOV. Obec je plynofikovaná, čo má priaznivý dopad na čistotu ovzdušia. Má zavedený separovaný zber odpadu, systém zberu komunálneho odpadu realizuje v zmysle VZN č.5/2013. Vlastné kompostovisko nemá. Informačné a telekomunikačné siete sú vyhovujúce. Na území obce sa nachádza stará skládka komunálneho odpadu pre 3 susedné obce, ktorú bude potrebné rekultivovať.

Vzhľadom k súčasnej krajinnej štruktúre a využívaniu krajiny je potreba doplnenia líniovej, ochrannej (vetrolamy) a izolačnej zelene v extraviláne, ako aj udržiavanie verejnej zelene v intraviláne.

A.3 Ex-post hodnotenie predchádzajúceho PHSR

Ex-post hodnotenie analyzuje predchádzajúci Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Tušice, ktoré aktivity zo stratégie, prípadne akčného plánu boli za uplynulé obdobie zrealizované.

Tabuľka č. 15: Ex-post hodnotenie predchádzajúceho Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Tušice					
<i>Opatrenie</i>	<i>Aktivita, projekt</i>	<i>Termín</i>	<i>Rozpočet (€)</i>	<i>Zdroj</i>	<i>Hodnotenie</i>
1.1.1 1.1.2	Tušice – Tušická Nová Ves – Horovce kanalizácia a ČOV II. etapa	2014-2015	2,9 milióna EUR	Program švajčiarsko-slovenskej spolupráce Úrad vlády SR	zrealizované
1.1.3	Sanácia čiernej skládky v obci Tušice	2015	35 572,00	Environmentálny fond	zrealizované
1.2.1	Vstup na cintorín - úprava verejného priestranstva	2007	3 153,42	Program obnovy dediny	zrealizované
1.2.1	Revitalizácia verejného priestranstva v centrálnej časti obce Tušice	2015	5159,64	Program obnovy dediny	zrealizované
1.2.1	Kamerový systém v obci	2015	6 252,00	MV SR	zrealizované
1.2.1	Revitalizáciu verejného priestranstva v centrálnej časti obce Tušice	2012	800,00	spoločnosť NAFTA a. s.	zrealizované
1.2.2	Tušice - studňa na cintoríne	2010	3 485,00	Program obnovy dediny	zrealizované
1.3.1	Obnova športových pomôcok	2013	7 376,00	Úrad vlády SR	zrealizované
1.3.1	Rekonštrukcia strechy, sociálnych zariadení a spoločenských miestností na štadióne Jozefa Gazdu	2014	1 000,00	spoločnosť NAFTA a. s.	zrealizované
1.3.1	Výstavba multifunkčného ihriska	2015	69431,34	Úrad vlády SR	zrealizované
1.3.2	Zriadenie denného stacionára	2015		poskytnutie priestorov	zrealizované
1.3.3	Modernizácia verejného osvetlenia v obci Tušice	2012	182 108,80	OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast, opatrenie 2.2 budovanie a modernizácia verejného osvetlenia pre mestá	zrealizované
1.3.3	Vybudovanie bezbariérových vstupov do kultúrneho domu a obecného úradu a ochranné prístrešky	2012	10 614,00	Úrad vlády SR	zrealizované
1.3.3	Miestne informačné centrum Tušice	2012	10 000,00	Úrad vlády SR	zrealizované

2.2.3	Vybudovanie cykloturistických a turistických trás				rozpracované
2.2.4	Prístrešok - ľudová besiedka	2008	4 647,15	Program obnovy dediny	zrealizované
2.2.4	Oddychovo relaxačný priestor	2012	3 500,00	Program obnovy dediny	zrealizované
2.2.5	Označenie turistických a cykloturistických chodníkov				rozpracované
2.3.1	Spolupráca obce s mikroregiónmi pri zabezpečení verejných záujmov				priebežne
2.3.2	Podpora obce pri vytváraní stratégie mikroregiónov				priebežne
2.3.3	Vytváranie partnerských zmlúv pri konkrétnych cieľoch obce / mikroregiónu				priebežne
2.3.3	Realizácia Nástroja na prípravu projektov	2012	49 248,12	Úrad vlády SR	zrealizované

Zdroj: vlastné spracovanie

A.4 Zhodnotenie súčasného stavu územia (SWOT analýza)

Nasledovná tabuľka obsahuje analýzu silných a slabých stránok obce, analýzu príležitostí a ohrození pre rast a rozvoj územia, či možné riziká a ohrozenia z vonkajšieho prostredia, ktoré obec nedokáže ovplyvniť.

Tabuľka č. 16: SWOT analýza	
Silné stránky	Slabé stránky
- neznečistené ovzdušie - zdravá poľnohospodárska produkcia - voľné priestory pre ekonomické aktivity - dobrá spolupráca so susednými obcami - vysoké percento obyvateľstva v produktívnom veku - voľné kapacity ľudských zdrojov - dobré vzťahy konfesných skupín - uspokojivá občianska vybavenosť - spoločné budovanie a využívanie priestorov a aktivít so susednou Tušickou Novou Vsou (MŠ, športový areál,...) - starostlivosť o verejnú zeleň - vysoký podiel dotácií z projektov do obecného rozpočtu - pokojné bývanie mimo frekventovaných dopravných trás	- nedostatočná politika zamestnanosti - malá aktivita obyvateľov na rozvoji - malý záujem o podnikanie v obci - takmer žiadne pracovné príležitosti - neexistencia silných podnikateľov - nízka vzdelanostná úroveň - stúpajúci trend nezamestnanosti - odchod ľudí za prácou - absencia chodníkov a parkovacích plôch - zlý stav niektorých miestnych komunikácií - nízka ekologická stabilita územia - verejné priestranstvá v neuspokojivom stave - nezrekonštruované verejné budovy - nedostatok priestorov pre deti - nevyužívanie obnoviteľných zdrojov energie - nedostatočná bezpečnosť - v obci chýba miestna historická expozícia - chýbajú cyklotrasy alebo cyklochodníky - nedostatočná ponuka občianskych, sociálnych služieb

	- nedostatočná ponuka v kult. a športovej oblasti - nedostatočná informovanosť obyvateľstva - nedostatočná ochrana miestnych biocentier a biokoridorov - chýba kompostovisko - bývalé smetisko nie je zrevitalizované
Príležitosti	Ohrozenia
- partnerstvo v mikroregión Poondavie a združenie obcí - využitie štrukturálnych fondov EÚ - využitie spolupráce s partnermi mikroregiónov - zlepšenie informovanosti obyvateľov - rozvoj agroturistiky - rozvojový marketing - podpora podnikateľského prostredia - dobudovanie ČOV, kanalizácie a vodovodu - napojenie na plánovaný úsek diaľnice - rekonštrukcia miestnych komunikácií - prepojenie susedných obcí cyklotrasou - posilnenie biocentier a biokoridorov - vybudovanie miestneho biocentra s vodnou plochou na rekreačné účely (Tušický majer) - MAS Poondavie - zvýšenie povedomia obyvateľov o histórii obce	- nedostatok financií - nevysporiadané vlastnícke vzťahy - nezáujem investorov - nepripravené projekty rozvoja - odliv kvalifikovanej sily - silná administratíva a byrokracia - politický vývoj v krajine - legislatíva (systém finančnej samosprávy) - nepriaznivý demografický vývoj - nezáujem občanov, slabá motivácia k práci - obmedzujúce podmienky čerpania zdrojov - neúspešné projekty

Zdroj: vlastné spracovanie

A.5 Ex-ante hodnotenie – stav projektovej pripravenosti

Ex-ante hodnotenie analyzuje súčasný stav pripravenosti rozvojových zámerov obce a možnosti ich financovania z rôznych zdrojov.

Tabuľka č. 17: Ex-ante hodnotenie – stav projektovej pripravenosti				
Názov projektu	Žiadateľ	Zdroj financovania	Predp. termín realizácie	Pripravenosť projekt. zámeru/návrhu
Rekonštrukcia miestnych komunikácií (rigoly, lávky, chodníky, komunikácie)	obec	PRV	2016	PD
Rekonštrukcia a výstavba miestnych komunikácií v obci Tušice Objekt: SO – 01 Rekonštr. miestnej komunikácie a výstavba chodníka k šport. ihrisku	obec	PRV	2016	projekt pre stavebné povolenie
Úprava a tvorba verejného priestranstva v obci Tušice	obec	PRV	2016	projekt pre stavebné povolenie
Zvýšenie energetickej účinnosti budovy kultúrneho domu Tušice Objekt SO 01 Zateplenie kultúrneho domu	obec	PRV	2016	projekt pre stavebné konanie
Voľnočasové aktivity v časti Starý valal	obec	PRV	2016	PD

Rekonštrukcia obecných studní	obec	PRV	2016	PD
Modernizácia Domu smútku	obec	PRV LEADER	2016	PD
Výstavba detského ihriska	obec	PRV LEADER	2016	PD

Zdroj: vlastné spracovanie

A.6 Identifikácia kritických oblastí rozvoja

Na základe predchádzajúcich analýz je možné identifikovať nasledovné skupiny problémov:

Problém č. 1: Vysoká nezamestnanosť, nekoordinované podnikateľské prostredie, menšia spolupráca obce so subjektmi v oblasti poľnohospodárstva a malého a stredného podnikania.

Príčiny:

- nedostatočná politika zamestnanosti,
- malá aktivita obyvateľov na rozvoji,
- malý záujem o podnikanie v obci,
- neexistencia silných podnikateľov,
- nízka vzdelanostná úroveň,
- nepriaznivý demografický vývoj ,
- nevysporiadané vlastnícke vzťahy,
- nezáujem investorov,
- nepripravené projekty rozvoja,
- legislatíva (systém finančnej samosprávy).

Dôsledky:

- stúpajúci trend nezamestnanosti,
- takmer žiadne pracovné príležitosti,
- odchod ľudí za prácou,
- nezáujem občanov, slabá motivácia k práci,
- migrácia vzdelanej pracovnej sily,
- nezáujem investorov,
- nedostatočná kvalita života.

Problém č. 2: Nedobudovaná základná infraštruktúra.

Príčiny:

- absencia chodníkov a parkovacích plôch,
- zlý stav niektorých miestnych komunikácií ,
- nedostatočná bezpečnosť,
- chýbajú cyklotrasy alebo cyklochodníky,
- malý rozsah verejnej vodovodnej siete,
- malý počet domácností napojených na kanalizáciu,
- obmedzujúce podmienky čerpania zdrojov,
- neúspešné projekty.

Dôsledky:

- odchod ľudí za prácou,
- obmedzená mobilita obyvateľov,

- slabé možnosti podnikania,
- stúpajúci trend nezamestnanosti,
- nezáujem občanov, slabá motivácia k práci,
- migrácia vzdelanej pracovnej sily,
- nezáujem investorov,
- nedostatočná kvalita života.

Problém č. 3: Rezervy v rozvoji a skvalitňovaní služieb a vybavenosti v občianskej, sociálnej, zdravotnej oblasti

Príčiny:

- nezrekonštruované verejné budovy,
- nedostatočná ponuka občianskych, sociálnych služieb,
- nedostatočná informovanosť obyvateľstva,
- stúpajúci trend nezamestnanosti,
- nepriaznivý demografický vývoj,
- obmedzujúce podmienky čerpania zdrojov,
- neúspešné projekty.

Dôsledky:

- nezáujem občanov,
- odchod obyvateľov,
- nezáujem občanov, slabá motivácia k práci,
- migrácia vzdelanej pracovnej sily,
- zhoršenie demografického vývoja,
- slabá motivácia k práci,
- nedostatočná kvalita života.

Problém č. 4: Nedostatočná ponuka a služby v kultúrnej a športovej oblasti

Príčiny:

- rezervy v ponuke a vybavenosti v kultúrnej a športovej oblasti,
- nezrekonštruované verejné budovy,
- chýba miestna historická expozícia
- nedostatočná informovanosť obyvateľstva,
- obmedzujúce podmienky čerpania zdrojov,
- neúspešné projekty.

Dôsledky:

- nezáujem občanov,
- odchod obyvateľov,
- slabá motivácia k práci,
- nezáujem občanov, slabá motivácia k práci,
- migrácia vzdelanej pracovnej sily,
- zhoršenie demografického vývoja,
- nedostatočná kvalita života.

Problém č. 5: Nedostatočné využívanie spolupráce na miestnej a regionálnej úrovni, rezervy v informovanosti obyvateľstva

Príčiny:

- obmedzujúce podmienky čerpania zdrojov,

- neúspešné projekty,
- silná administratíva a byrokracia,
- politický vývoj v krajine,
- nepripravené projekty rozvoja,
- legislatíva (systém finančnej samosprávy).

Dôsledky:

- nevyužitie štrukturálnych fondov EÚ,
- nezáujem investorov,
- rast a pretrvávajúce nezamestnanosti,
- odliv mladých a vzdelaných ľudí,
- zhoršenie demografického vývoja.

Problém č. 6: Potreba rekonštrukcie verejných budov a revitalizácie verejných priestranstiev

Príčiny:

- verejné priestranstvá v neuspokojivom stave,
- nezrekonštruované verejné budovy ,
- nedostatok priestorov pre deti,
- nevyužívanie obnoviteľných zdrojov energie obmedzujúce podmienky čerpania zdrojov,
- neúspešné projekty.

Dôsledky:

- nezáujem občanov, slabá motivácia k práci,
- nedostatočná kvalita života obyvateľov,
- odliv ľudí,
- zhoršenie demografického vývoja,
- nezáujem investorov,
- nedostatočná kvalita života.

Problém č. 7: Potreba systematickej starostlivosti o životné prostredie a jeho zložky

Príčiny:

- nedostatočná ochrana miestnych biocentier a biokoridorov,
- chýba kompostovisko,
- bývalé smetisko nie je zrevitalizované,
- nedostatočná ochrana miestnych biocentier a biokoridorov
- nedostatočná informovanosť obyvateľstva,
- obmedzujúce podmienky čerpania zdrojov,
- neúspešné projekty.

Dôsledky:

- nízka ekologická stabilita územia,
- zhoršovanie stavu životného prostredia,
- zhoršovanie zdravotného stavu obyvateľov,
- nedostatočná kvalita života.

A.7 Stanovenie východísk a možných riešení

Z identifikovaných problémov je možné načrtnúť nasledovné východiská:

Východisko č. 1: Vytváranie podmienok pre trvaloudržateľný rozvoj poľnohospodárstva, malého a stredného podnikania, pre zvyšovanie zamestnanosti a zamestnateľnosti.

Obec síce leží mimo hlavných dopravných ťahov, má však dobré podmienky na podnikanie. Obec by mala vyvíjať systematickú komunikáciu s ekonomickými subjektmi v obci a taktiež aj aktivity v oblasti prípravy územia na ďalšie rozvojové aktivity (identifikácia objektov, plôch). Pre nezamestnaných obyvateľov by sa mala obec angažovať v oblasti poradenstva a informovanosti, prípadne zrealizovať obecný podnik služieb.

Východisko č. 2: Budovanie chýbajúcej infraštruktúry a systematická starostlivosť o existujúcu základnú infraštruktúru.

Základom trvaloudržateľného rozvoja obce, ako aj jeho podnikateľského prostredia je dostupnosť základnej technickej infraštruktúry – jej dobudovanie (hlavne vodovod, kanalizácia, čistiareň odpadových vôd) musí byť jednou z hlavných priorít obce. Obec sa v tejto oblasti môže orientovať na financovanie z externých zdrojov (štrukturálne fondy EÚ). Ďalšími prioritami by mala byť starostlivosť o miestne komunikácie a hlavne budovanie chodníkov a parkovísk. Vzhľadom na blízkosť susedných obcí by sa mala obec orientovať aj na budovanie cyklochodníkov, čo by zlepšilo mobilitu obyvateľov pri cestovaní za prácou, službami, oddychom či zábavou. Na prilákanie nových obyvateľov by mala obec venovať pozornosť príprave plôch na IBV.

Východisko č. 3: Rozvoj a skvalitňovanie služieb a vybavenosti v občianskej, sociálnej, zdravotnej oblasti.

Obec by mala pokračovať v poskytovaní základných sociálnych a komunitných služieb, podporovať denný stacionár, či klub dôchodcov. Mala by sa začať aktívnejšie venovať téme ďalšieho formálneho a neformálneho vzdelávania dospelých s cieľom ich lepšej uplatniteľnosti na trhu práce.

Východisko č. 4: Rozširovanie ponuky a služieb v kultúrnej a športovej oblasti.

Aj naďalej bude potrebné venovať pozornosť starostlivosti a rozvoju vybavenosti určenej pre kultúru, oddych, športovanie. Bohatou ponukou kultúrnych a športových podujatí sa skvalitní život domácich obyvateľov a aktívnym zapojením obyvateľov do realizácie vybavenosti a podujatí sa zaktivizuje miestny život aj samotní obyvatelia. Podujatia bude dobré orientovať na podporu a rozvoj miestnych kultúrnych, gastronomických a iných tradícií. Okrem podpory športu bude potrebné venovať pozornosť aj podpore a rozvoju voľnočasových aktivít hlavne detí a mládeže.

Východisko č. 5: Rozvoj spolupráce s aktérmi na miestnej a regionálnej úrovni, zlepšenie informovanosti obyvateľstva.

Obec má mimoriadne zabehnutú a kvalitnú spoluprácu so susednými obcami, angažuje sa aj na regionálnej úrovni. Členstvo v miestnej akčnej skupine Poondavie prinesie obci možnosti financovanie aktivít v rámci programu LEADER. Je to príležitosť na realizáciu spoločných projektov v oblasti regionálneho rozvoja, obnovy

dediny, podnikania na vidieku, či vzdelávania. Na financovanie rozvojových aktivít by mala obec aj naďalej využívať externé zdroje – čo je oveľa jednoduchšie v partnerstvách (so susednými obcami, cezhraničná spolupráca a pod.). Pre zlepšenie informovanosti verejnosti o hodnotách územia obce bude potrebné rozširovať ponuku propagačných a prezentačných materiálov o obci, rozšíriť obsah webovej stránky, prezentovať sa na sociálnych sieťach, vylepšiť informačný systém v obci (smerové a informačné tabule).

Východisko č. 6: Priebežná starostlivosť o verejné priestranstvá a verejné budovy.

Vzhľadom na viacero verejných priestranstiev a verejné budov v obci je potrebné aj naďalej vytvárať podmienky pre ich priebežnú starostlivosť, resp. revitalizáciu, vrátane starostlivosti o zeleň, zvyšovanie energetickej účinnosti verejných budov. V rámci realizácií bude potrebné kombinovať menšie obecné služby a projekty financované z externých zdrojov.

Východisko č. 7: Systematická starostlivosť o zložky životného prostredia.

Na udržanie kvalitného životného prostredia bude potrebné dokončiť náročné investičné projekty (vodovod, ČOV, kanalizácia), ale aj zabezpečiť pravidelnú starostlivosť o jednotlivé zložky ŽP (ovzdušie, voda, horniny, pôda a organizmy) – nakladanie s odpadmi, podpora separácie odpadov, nakladanie s BRO (kompostovisko), rekultivácia bývalého smetiska a pod. Bude potrebné venovať pozornosť aj takým témam, ako využívanie obnoviteľných zdrojov energie, či zvyšovanie environmentálneho povedomia verejnosti.

ČASŤ B – STRATEGICKÁ ČASŤ

Strategická časť obsahuje víziu obce Tušice, definovanie stratégie rozvoja obce a určenie hlavných priorít a cieľov rozvoja obce. Obsahuje výber a popis globálnych cieľov v jednotlivých politikách - oblastiach rozvoja.

Vízia:

Obec Tušice je rozvíjajúca sa zemľínska dedina s príjemnou vidieckou atmosférou, s neporušeným životným prostredím, s kvalitne vybudovanou infraštruktúrou, s aktívnym sociálno-spoločenským životom, so spokojnými, zdravými a vzdelanými obyvateľmi.

Stratégia rozvoja obce:

Využitím miestnych daností pri súčasnej ochrane životného prostredia, dobudovaním základnej infraštruktúry, efektívnou spoluprácou s miestnymi podnikateľskými subjektmi, aktívnym zapojením obyvateľov do života obce, systematickým vytváraním sociálnych, vzdelávacích, kultúrnych a oddychových podmienok zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj obce.

Pre jednotlivé prioritné oblasti vyplývajú nasledovné strategické (globálne) ciele a rozvojové priority / opatrenia:

1. prioritná oblasť: hospodárska

Globálny cieľ: Dosiahnuť trvalo udržateľný ekonomický rozvoj využitím miestnych daností pri súčasnej ochrane životného prostredia, efektívnou spoluprácou s miestnymi podnikateľskými subjektmi, dobudovaním technickej infraštruktúry.

- Opatrenie 1.1 Ekonomický rozvoj
- Opatrenie 1.2 Základná infraštruktúra

2. prioritná oblasť: sociálno-spoločenská

Globálny cieľ: Rozvíjať starostlivosť v občianskej, sociálnej, zdravotníckej, kultúrnej, športovej oblasti, podporovať miestnych obyvateľov k aktívnej účasti na živote obce, rozvíjať miestnu a regionálnu spoluprácu, zlepšiť informovanosť obyvateľov a propagáciu obce.

- Opatrenie 2.1 Občianska a sociálna starostlivosť
- Opatrenie 2.2 Kultúra, šport a oddych
- Opatrenie 2.3 Partnerstvá a spolupráca

3. prioritná oblasť: environmentálna

Globálny cieľ: Systematicky udržiavať a vytvárať čistú a zdravú obec starostlivosťou o zložky životného prostredia, verejné priestranstvá a verejné budovy.

- Opatrenie 3.1 Verejné priestranstvá a verejné budovy
- Opatrenie 3.2 Životné prostredie

Tabuľka č. 18: Strategický rámec		
V í z i a Obec Tušice je rozvíjajúca sa zemľínska dedina s príjemnou vidieckou atmosférou, s neporušeným životným prostredím, s kvalitne vybudovanou infraštruktúrou, s aktívnym sociálno-spoločenským životom, so spokojnými, zdravými a vzdelanými obyvateľmi.		
<i>Stratégia rozvoja obce</i> <i>Využitím miestnych daností pri súčasnej ochrane životného prostredia, dobudovaním základnej infraštruktúry, efektívnou spoluprácou s miestnymi podnikateľskými subjektmi, aktívnym zapojením obyvateľov do života obce, systematickým vytváraním sociálnych, vzdelávacích, kultúrnych a oddychových podmienok zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj obce.</i>		
1. prioritná oblasť hospodárska	2. prioritná oblasť sociálno-spoločenská	3. prioritná oblasť environmentálna
<i>cieľ:</i> <i>Dosiahnuť trvalo udržateľný ekonomický rozvoj využitím miestnych daností pri súčasnej ochrane životného prostredia, efektívnou spoluprácou s miestnymi podnikateľskými subjektmi, dobudovaním technickej infraštruktúry.</i>	<i>cieľ:</i> <i>Rozvíjať starostlivosť v občianskej, sociálnej, zdravotníckej, kultúrnej, športovej oblasti, podporovať miestnych obyvateľov k aktívnej účasti na živote obce, rozvíjať miestnu a regionálnu spoluprácu, zlepšiť informovanosť obyvateľov a propagáciu obce.</i>	<i>cieľ:</i> <i>Systematicky udržiavať a vytvárať čistú a zdravú obec starostlivosťou o zložky životného prostredia, verejné priestranstvá a verejné budovy.</i>
Opatrenie 1.1 Ekonomický rozvoj Opatrenie 1.2 Základná infraštruktúra	Opatrenie 2.1 Občianska a sociálna starostlivosť Opatrenie 2.2 Kultúra, šport a oddych Opatrenie 2.3 Partnerstvá a spolupráca	Opatrenie 3.1 Verejné priestranstvá a verejné budovy Opatrenie 3.2 Životné prostredie

Zdroj: vlastné spracovanie

ČASŤ C – PROGRAMOVÁ ČASŤ

Programová časť obsahuje najmä zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce Tušice. Obsahuje podrobnejšie rozpracovanie globálnych cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej politike na úroveň opatrení a aktivít.

C.1 Opatrenia a aktivity

1. prioritná oblasť: hospodárska

Opatrenie 1.1 Ekonomický rozvoj

Aktivity (projekty):

- 1.1.1 Podpora spolupráce s miestnymi podnikateľskými subjektmi
- 1.1.2 Podpora aktivít v oblasti poľnohospodárstva, malého a stredného podnikania
- 1.1.3 Príprava územia pre rozvojové aktivity
- 1.1.4 Identifikácia a rozvoj objektov a plôch vhodných pre podnikanie
- 1.1.5 Poradenstvo a informovanie pre nezamestnaných
- 1.1.6 Realizácia obecného podniku služieb

Opatrenie 1.2 Základná infraštruktúra

Aktivity (projekty):

- 1.2.1 Dobudovanie vodovodu
- 1.2.2 Dobudovanie kanalizácie a ČOV
- 1.2.3 Starostlivosť o miestne komunikácie, chodníky a odstavné plochy (rekonštrukcia existujúcich, budovanie nových)
- 1.2.4 Starostlivosť o informačnú infraštruktúru
- 1.2.5 Protipožiarna ochrana
- 1.2.6 Starostlivosť o verejné osvetlenie
- 1.2.7 Bezpečnosť v obci (kamerový systém)
- 1.2.8 Údržba miestneho rozhlasu
- 1.2.9 Podpora a rozvoj nemotorovej dopravy (cyklochodníky)
- 1.2.10 Príprava plôch pre rozvoj bytovej výstavby

2. prioritná oblasť: sociálno-spoločenská

Opatrenie 2.1 Občianska a sociálna starostlivosť

Aktivity (projekty):

- 2.1.1 Rozvoj občianskej vybavenosti
- 2.1.2 Rozvoj služieb sociálnej starostlivosti
- 2.1.3 Podpora klubu dôchodcov
- 2.1.4 Podpora formálneho a neformálneho vzdelávania
- 2.1.5 Posilnenie komunitných služieb

Opatrenie 2.2 Kultúra, šport a oddych

Aktivity (projekty):

- 2.2.1 Rozvoj kultúrnej vybavenosti
- 2.2.2 Podpora kultúrno-spoločenských aktivít a podujatí
- 2.2.3 Rozvoj športovej vybavenosti
- 2.2.4 Podpora športových aktivít a podujatí
- 2.2.5 Podpora obecného športového klubu
- 2.2.6 Vytváranie podmienok na komunitné aktivity, podpora činnosti miestnych združení a iniciatív
- 2.2.7 Podpora a rozvoj voľnočasových aktivít
- 2.2.8 Zriadenie miestnej historickej expozície

Opatrenie 2.3 Partnerstvá a spolupráca

Aktivity (projekty):

- 2.3.1 Podpora lokálnej, regionálnej a medzinárodnej spolupráce
- 2.3.2 Aktívne členstvo v Miestnej akčnej skupine Poondavie
- 2.3.3 Podpora členstva obce v rôznych združeniach
- 2.3.4 Aktualizácia územno-plánovacej dokumentácie
- 2.3.5 Vyhľadávanie externých zdrojov na financovanie obecných rozvojových aktivít
- 2.3.6 Projektová príprava (spracovanie projektovej dokumentácie, geodetické zameranie, rozpočet a pod.)
- 2.3.7 Propagačné a prezentačné materiály obce
- 2.3.8 Webová stránka obce

3. prioritná oblasť: environmentálna

Opatrenie 3.1 Verejné priestranstvá a verejné budovy

Aktivity (projekty):

- 3.1.1 Starostlivosť o verejné priestranstvá (čistota, zeleň, bezpečnosť)
- 3.1.2 Revitalizácia centra obce
- 3.1.3 Úprava a tvorba verejných priestranstiev
- 3.1.4 Starostlivosť o obecné budovy, zvyšovanie energetickej účinnosti obecných objektov

Opatrenie 3.2 Životné prostredie

Aktivity (projekty):

- 3.2.1 Nakladanie s tuhým komunálnym odpadom
- 3.2.2 Podpora separácie odpadov
- 3.2.3 Nakladanie s biologicky rozložiteľným odpadom (kompostovanie)
- 3.2.4 Likvidácia nelegálnych skládok odpadu
- 3.2.5 Rekultivácia bývalého smetiska
- 3.2.6 Podpora zavádzania obnoviteľných zdrojov energie
- 3.2.7 Zvyšovanie environmentálneho povedomia obyvateľov
- 3.2.8 Budovanie zelených zón na území obce (ochranná a izolačná zeleň)
- 3.2.9 Rekonštrukcia obecných studní
- 3.2.10 Intervencie v oblasti vytvorenia miestnych biocentier a biokoridorov a ochrany vybraných biotopov

C.2 Opatrenia, aktivity a ukazovatele podľa prioritných oblastí

Tabuľka č. 19: Opatrenia, aktivity a ukazovatele podľa prioritných oblastí				
1. prioritná oblasť : hospodárska				
Opatrenie		Aktivita / Projekt		Ukazovateľ
1.1	Ekonomický rozvoj	1.1.1	Podpora spolupráce s miestnymi podnikateľskými subjektmi	<i>počet aktivít v oblasti spolupráce s podnikateľmi</i> <i>počet aktivít v oblasti poľnohospodárstva, malého a stredného podnikania</i> <i>rozloha vysporiadaných pozemkov</i> <i>rozloha územia pre rozvojové aktivity</i> <i>počet identifikovaných objektov pre rozvojové aktivity</i> <i>počet aktivít v oblasti poradenstva</i> <i>počet záujemcov o poradenstvo</i> <i>zrealizovaný obecný podnik</i> <i>počet zamestnaných v obecnom podniku služieb</i>
		1.1.2	Podpora aktivít v oblasti poľnohospodárstva, malého a stredného podnikania	
		1.1.3	Príprava územia pre rozvojové aktivity	
		1.1.4	Identifikácia a rozvoj objektov a plôch vhodných pre podnikanie	
		1.1.5	Poradenstvo a informovanie pre nezamestnaných	
		1.1.6	Realizácia obecného podniku služieb	
1.2	Základná infraštruktúra	1.2.1	Dobudovanie vodovodu	<i>počet prípojok dobudovaného vodovodu</i> <i>počet metrov dobudovaného vodovodu</i> <i>počet metrov vybudovanej kanalizácie</i> <i>kapacita ČOV</i> <i>počet metrov rekonštruovaných komunikácií</i> <i>počet metrov nových komunikácií</i> <i>počet metrov rekonštruovaných chodníkov</i> <i>počet metrov nových chodníkov</i> <i>počet metrov štvorcových rekonštruovaných odstavných plôch</i> <i>počet metrov nových odstavných plôch</i> <i>funkčná informačná infraštruktúra</i> <i>počet aktivít v rámci protipožiarnej ochrany</i> <i>funkčné verejné osvetlenie</i> <i>funkčný kamerový systém</i> <i>počet zariadení kamerového systému</i> <i>funkčný miestny rozhlas</i> <i>počet m cyklochodníkov</i> <i>rozloha plôch pre IBV</i>
		1.2.2	Dobudovanie kanalizácie a ČOV	
		1.2.3	Starostlivosť o miestne komunikácie, chodníky a odstavné plochy (rekonštrukcia existujúcich, budovanie nových)	
		1.2.4	Starostlivosť o informačnú infraštruktúru	
		1.2.5	Protipožiarna ochrana	
		1.2.6	Starostlivosť o verejné osvetlenie	
		1.2.7	Bezpečnosť v obci (kamerový systém)	
		1.2.8	Údržba miestneho rozhlasu	
		1.2.9	Podpora a rozvoj nemotorovej dopravy (cyklochodníky)	
		1.2.10	Príprava plôch pre rozvoj bytovej výstavby	

2. prioritná oblasť: sociálno-spoločenská				
Opatrenie		Aktivita / Projekt		Ukazovateľ
2.1	Občianska a sociálna starostlivosť	2.1.1	Rozvoj občianskej vybavenosti	počet objektov občianskej vybavenosti
		2.1.2	Rozvoj služieb sociálnej starostlivosti	počet služieb sociálnej starostlivosti
		2.1.3	Podpora klubu dôchodcov	počet obyvateľov využívajúcich služby sociálnej starostlivosti
		2.1.4	Podpora formálneho a neformálneho vzdelávania	počet dôchodcov zapojených do činnosti klubu
		2.1.5	Posilnenie komunitných služieb	počet aktivít klubu
2.2	Kultúra, šport a oddych	2.2.1	Rozvoj kultúrnej vybavenosti	počet programov formálneho a neformálneho vzdelávania
		2.2.2	Podpora kultúrno-spoločenských aktivít a podujatí	počet obyvateľov zapojených do programov formálneho a neformálneho vzdelávania
		2.2.3	Rozvoj športovej vybavenosti	počet komunitných služieb
		2.2.4	Podpora športových aktivít a podujatí	počet obyvateľov využívajúcich komunitné služby
		2.2.5	Podpora obecného športového klubu	počet zariadení kultúrnej vybavenosti
		2.2.6	Vytváranie podmienok na komunitné aktivity, podpora činnosti miestnych združení a iniciatív	počet kultúrno-spoločenských aktivít a podujatí
		2.2.7	Podpora a rozvoj voľnočasových aktivít	počet obyvateľov zúčastnených na kult- spoločenských podujatiach
		2.2.8	Zriadenie miestnej historickej expozície	počet zariadení športovej vybavenosti
2.3	Partnerstvá a spolupráca	2.3.1	Podpora lokálnej, regionálnej a medzinárodnej spolupráce	počet športových aktivít a podujatí
		2.3.2	Aktívne členstvo v Miestnej akčnej skupine Poondavie	počet obyvateľov zúčastnených na športových podujatiach
		2.3.3	Podpora členstva obce v rôznych združeniach	počet miestnych združení a iniciatív
		2.3.4	Aktualizácia územno-plánovacej dokumentácie	počet obyvateľov v miestnych združeniach a iniciatívach
		2.3.5	Vyhľadávanie externých zdrojov na financovanie obecných rozvojových aktivít	počet členov OŠK

		2.3.6	Projektová príprava (spracovanie projektovej dokumentácie, geodetické zameranie, rozpočet a pod.)	počet úspešných projektových žiadostí počet spracovaných PD počet propagačných a prezentačných materiálov funkčná webová stránka obce
		2.3.7	Propagačné a prezentačné materiály obce	
		2.3.8	Webová stránka obce	

3. prioritná oblasť: environmentálna

Opatrenie		Aktivita / Projekt		Ukazovateľ
3.1	Verejné priestranstvá a verejné budovy	3.1.1	Starostlivosť o verejné priestranstvá (čistota, zeleň, bezpečnosť)	rozloha verejných priestranstiev počet obyvateľov zapojených do starostlivosti o verejné priestranstvá zrevitalizované centrum obce rozloha zrevitalizovaných verejných priestranstiev počet zrekonštruovaných obecných budov
		3.1.2	Revitalizácia centra obce	
		3.1.3	Úprava a tvorba verejných priestranstiev	
		3.1.4	Starostlivosť o obecné budovy, zvyšovanie energetickej účinnosti obecných objektov	
3.2	Životné prostredie	3.2.1	Nakladanie s tuhým komunálnym odpadom	objem TKO objem separovaného odpadu objem zlikvidovaného BRO vybudované kompostovisko zrekultivované bývalé smetisko počet aktivít v oblasti zavádzania obnoviteľných zdrojov energie počet aktivít v oblasti environmentálneho povedomia obyvateľov rozloha vybudovaných zelených zón počet zrekonštruovaných studní počet intervencií v oblasti vytvorenia miestnych biocentier a biokoridorov a ochrany vybraných biotopov
		3.2.2	Podpora separácie odpadov	
		3.2.3	Nakladanie s biologicky rozložiteľným odpadom (kompostovanie)	
		3.2.4	Likvidácia nelegálnych skládok odpadu	
		3.2.5	Rekultivácia bývalého smetiska	
		3.2.6	Podpora zavádzania obnoviteľných zdrojov energie	
		3.2.7	Zvyšovanie environmentálneho povedomia obyvateľov	
		3.2.8	Budovanie zelených zón na území obce (ochranná a izolačná zeleň)	
		3.2.9	Rekonštrukcia obecných studní	
		3.2.10	Intervencie v oblasti vytvorenia miestnych biocentier a biokoridorov a ochrany vybraných biotopov	

Zdroj: vlastné spracovanie

ČASŤ D – REALIZAČNÁ ČASŤ

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie Programu rozvoja obce Tušice, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov.

D.1 Riadenie programu

Riadiacim (rozhodujúcim) orgánom pre Program rozvoja obce Tušice na roky 2016 - 2024 je vedenie obce Tušice v zložení: Ján Záhorský (starosta), Andrej Habura, Dušan Bálint, Marián Gajdoščík, Marián Hotovčín, Michal Doro, Ing. Bohuš Jakubec, Július Pallai (členovia obecného zastupiteľstva).

Riadiaci orgán bude zabezpečovať:

- aby činnosti súvisiace s financovaním boli v súlade s kritériami PRO a aby počas celého obdobia realizácie boli v súlade s platnými národnými predpismi a predpismi EÚ;
- systém na evidenciu a uchovávanie účtovných záznamov o každej operácii v rámci PRO v elektronickej podobe a zabezpečenie zberu údajov o realizácii, ktoré sú potrebné na finančné riadenie, monitorovanie, overovania, audity, kontroly a hodnotenie;
- aby prijímatelia a iné orgány zapojené do realizácie operácií viedli buď samostatný účtovný systém alebo vhodné kódové označenie účtov pre všetky transakcie súvisiace s operáciou tak, aby boli v súlade národnými účtovnými pravidlami;
- aby sa hodnotenia PRO vykonávali v súlade s platnými predpismi;
- aby, monitorovací výbor mal k dispozícii všetky potrebné dokumenty;
- aby sa PRO a jeho aktualizácie sprístupňovali verejnosti;
- spôsob financovania riadiacej, monitorovacej a administratívnej činnosti PRO.

Výkonným a monitorovacím orgánom pre prípravu a realizáciu aktivít a opatrení PRO je **Výbor (pracovná skupina) pre dohľad nad PRO** (ďalej Výbor), ktorého členmi sú vybraní partneri a investori projektov, vykonávatelia aktivít, interní a externí odborníci. všetkých skupín obyvateľstva obce. Výbor bude pracovať v zložení: .

Ďalšími partnermi pri realizácii PRO budú realizátori projektov a užívatelia jednotlivých opatrení.

Výbor bude vykonávať nasledovné činnosti:

- stanovenie spôsobu monitoringu a koordinácie spoločných rozvojových projektov;
- spracovanie hodnotiacej správy za každý kalendárny rok (každoročne v termíne do 31.3 nasledujúceho roku);
- zabezpečiť informovanosť obecného zastupiteľstva o činnosti výboru;
- zabezpečiť informovanosť verejnosti o programe a jeho plnení;

- pripravovať návrhy na aktualizáciu stratégie;
- raz za dva roky zabezpečiť zostavenie prehľadu finančných zdrojov na financovanie a kofinancovanie spoločných rozvojových projektov;
- podľa potreby spracovanie čiastkových akčných plánov realizácie PRO.

D.2 Aktualizácia PRO

sa bude vykonávať podľa potreby z viacerých dôvodov:

- zmena legislatívy (národnej, resp. EÚ),
- zmena existujúcich programových dokumentov vyššej úrovne – Program rozvoja samosprávneho kraja, ÚPN samosprávneho kraja, operačné programy EÚ, Program rozvoja vidieka a pod.,
- vytvorenie nového dokumentu vyššej úrovne ako je napríklad Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou (stratégia CLLD) a potreba harmonizácie obecných programov s týmto dokumentom,
- zásadnejšia zmena podmienok na miestnej úrovni (obec, mikroregión), ako napr. neplánovaná ponuka významného investora, živelná pohroma a pod.

Každá aktualizácia PRO bude schvaľovaná obecným zastupiteľstvom

D.3 Komunikačná stratégia PRO

Program rozvoja obce bude po schválení v zastupiteľstve obce Tušice zverejnený na webovej stránke obce. Súčasťou zverejnenia informácie o Programe je aj vhodná forma komunikácie s verejnosťou za účelom zrozumiteľnej prezentácie možností uplatnenia PRO, ktorý sa stáva programom každého obyvateľa a užívateľa územia aj vo vzťahu k žiadostiam o podporu z fondov EÚ.

Rovnako bude zverejňovaná každoročná Správa o monitoringu a hodnotení Programu. Zastupiteľstvo obce zabezpečí pravidelnú komunikáciu s miestnymi aktérmi rozvoja o všetkých aspektoch uplatňovania programu.

D.4 Monitorovanie a hodnotenie PRO

bude mať na starosti Výbor pre dohľad nad PRO. Zmyslom hodnotenia je sumarizovať výstupy získané monitorovaním projektov na získanie informácií o účinnosti a efektívnosti vynaložených nákladov. Výstupom procesu hodnotenia, resp. celého procesu monitorovania a hodnotenia sú hodnotiace a monitorovacie správy, ktoré sa prerokovávajú na zasadnutiach Výboru.

Monitorovanie realizácie PRO sa vykonáva každý rok, údaje sa zbierajú k 31.12 každého kalendárneho roku. Na základe týchto údajov sa k 31.3 každého roku vypracuje monitorovacia správa (najskôr v roku 2017), ktorá je prezentovaná obecnému zastupiteľstvu a ktorá je podkladom pre vyplnenie správy o plnení PRO, ktorú vyžaduje samosprávny kraj.

Strategické hodnotenie sa uskutočňuje podľa rozhodnutia starostu, resp. výboru a vzhľadom na vzniknutú spoločenskú potrebu. Je to potrebné z dôvodu výrazných zmien v sociálno-ekonomickej situácii, ktoré je len ťažké odhadnúť pri

tvorbe PRO. Z analýzy vyplynie, či je potrebná väčšia alebo menšia aktualizácia PRO. Strategické hodnotenie sa môže najskôr vykonať v roku 2019.

Tematické hodnotenie určitej časti PRO sa vykoná, ak je téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok

Mimoriadne hodnotenie sa uskutoční pri značnom odklone od stanovených cieľov a doláhaných hodnôt ukazovateľov, resp. pri návrhu na revíziu PRO.

Hodnotenie celého PRO sa vykoná po skončení jeho platnosti v roku 2024 na základe rozhodnutia starostu obce, výboru pre dohľad nad PRO, podnetu poslancov a pod. Výstupom hodnotenia celého procesu je hodnotiacia správa

Pre monitoring a hodnotenie je vhodné vyhodnocovať nasledovné ukazovatele:

Monitorovacie ukazovatele procesu implementácie PRO:

- vytvorenie Výboru (pracovnej skupiny) pre dohľad nad PRO,
- počet stretnutí pracovnej skupiny,
- počet správ o implementácii PRO,
- spracovanie monitorovacích ukazovateľov pre jednotlivé opatrenia,
- počet informačných aktivít a realizácii programu,
- úroveň a početnosť zberu informácií v teréne.

Základné monitorovacie ukazovatele plnenia programu rozvoja obce:

- počet pripravených investičných aktivít v obci,
- počet zrealizovaných investičných aktivít v obci,
- objem zrealizovaných investičných aktivít,
- počet pripravených projektových zámerov v obci,
- počet zrealizovaných projektových zámerov v obci,
- objem prostriedkov získaných z externých zdrojov,
- objem aktivizovaných vnútorných zdrojov,
- miera zapojenia občanov a subjektov do aktivít programu rozvoja,
- počet a rozsah poskytovaných služieb v obci,
- miera skvalitnenia poskytovaných služieb v obci,
- miera zvýšenia kvality a pripravenosti ľudských kapacít v obci,
- miera zvýšenia návštevnosti obce,
- miera zviditeľnenia sa obce v regióne, v SR,
- počet a kvalita zrealizovaných občianskych aktivít,
- miera skvalitnenia života občanov v obci.

Každoročná monitorovacia správa sa bude vyplňať do nasledovnej tabuľky:

Tabuľka č. 20: Monitorovacia správa za rok ... (vzor)					
Úroveň prvkov stratégie	Opis prvkov stratégie	Plánovaný termín realizácie	Rozpočet obce	Externé zdroje	Realizácia aktivít od do a plán na obdobie od do
Oblasť					
Opatrenie					
Aktivita					

D.5 Akčný plán na rozpočtový rok 2016 s výhľadom na 2 roky (2018) - vecný a časový harmonogram realizácie jednotlivých opatrení a projektov.

Tabuľka č. 21: Akčný plán na roky 2016 - 2018					
1. prioritná oblasť: hospodárska					
Č. akt.	Opatrenie / aktivita	Termín (rok)	Zodpovedný / partner	Financovanie	EUR
Opatrenie 11 Ekonomický rozvoj					
1.1.6 2.1.5	Obecný podnik služieb	2017	obec	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny	60 000
Opatrenie 1.2 Základná infraštruktúra					
1.2.2	Nakladanie s odpadovými vodami (kanalizácia a ČOV)	2016	obec	rozpočet obce	8 400
1.2.3	Rekonštrukcia miestnej komunikácie a výstavba chodníka k športovému ihrisku	2016	obec	PRV 7.2 aktivita 1	86 160
1.2.3	Starostlivosť o miestne komunikácie	2016	obec	rozpočet obce	1 500
1.2.6	Starostlivosť o verejné osvetlenie	2016	obec	rozpočet obce	4 000
1.2.7	Kamerový systém v obci II. etapa	2016	obec	MV SR	5 000
1.2.2	Nakladanie s odpadovými vodami (kanalizácia a ČOV)	2017	obec	rozpočet obce	8 400
1.2.3	Starostlivosť o miestne komunikácie	2017	obec	rozpočet obce	1 500
1.2.6	Starostlivosť o verejné osvetlenie	2017	obec	rozpočet obce	4 000
1.2.2	Nakladanie s odpadovými vodami (kanalizácia a ČOV)	2018	obec	rozpočet obce	8 400
1.2.3	Starostlivosť o miestne komunikácie	2018	obec	rozpočet obce	1 500
1.2.6	Starostlivosť o verejné osvetlenie	2018	obec	rozpočet obce	4 000

2. prioritná oblasť: sociálno-spoločenská					
Opatrenie 2.2 Kultúra, šport a oddych					
2.2.2 2.2.4	Podpora kultúrnych a športových podujatí (Mikuláš, Športový deň Tušičanov, stretnutie s dôchodcami, ostatné podujatia)	2016	obec	rozpočet obce	6 285
2.2.5	Podpora OŠK	2016	obec	rozpočet obce	5 000
2.2.5 3.1.4	Výmena okien a dverí na šatniach a sociálnych zariadeniach na futbalovom štadióne	2016	obec	spoločnosť NAFTA a. s.	1 200
2.2.6	Podpora neziskových organizácií	2016	obec	rozpočet obce	650
2.2.7	Voľnočasové aktivity v časti Starý valal	2016	obec	PRV 7.4 aktivita 1	34 800
2.2.7	Výstavba detského ihriska	2016	obec	PRV LEADER	14 400
2.2.2 2.2.4	Podpora kultúrnych a športových podujatí	2017	obec	rozpočet obce	6 285
2.2.5	Podpora OŠK	2017	obec	rozpočet obce	5 000
2.2.6	Podpora neziskových organizácií	2017	obec	rozpočet obce	650
2.2.2 2.2.4	Podpora kultúrnych a športových podujatí	2018	obec	rozpočet obce	6 285
2.2.5	Podpora OŠK	2018	obec	rozpočet obce	5 000
2.2.6	Podpora neziskových organizácií	2018	obec	rozpočet obce	650
3. prioritná oblasť: environmentálna					
Opatrenie 3.1 Verejné priestranstvá a verejné budovy					
3.1.1	Starostlivosť o cintorín, Dom smútku	2016	obec	rozpočet obce	500
3.1.2 3.1.3	Úprava a tvorba verejného priestranstva v obci Tušice	2016	obec	PRV 7.2 aktivita 3	106 681,76
3.1.4	Zvýšenie energetickej účinnosti kultúrneho domu	2016	obec	PRV 7.4 aktivita 5	192 000
3.1.4 2.1.1	Modernizácia Domu smútku	2016	obec	PRV LEADER	84 000
3.1.1	Starostlivosť o cintorín, Dom smútku	2017	obec	rozpočet obce	500
3.1.1	Starostlivosť o cintorín, Dom smútku	2018	obec	rozpočet obce	500
Opatrenie 3.2 Životné prostredie					
3.2.1	Nakladanie s tuhým komunálnym odpadom	2016	obec	rozpočet obce	5 100
3.2.9	Rekonštrukcia obecných studní	2016	obec	PRV 7.5 aktivita 4	36 000
3.2.1	Nakladanie s tuhým komunálnym odpadom	2017	obec	rozpočet obce	5 100
3.2.6	Výstavba fotovoltaických panelov na strechách verejných budov	2017	obec	Program cezhraničnej spolupráce HU-SK	340 000
3.2.1	Nakladanie s tuhým komunálnym odpadom	2018	obec	rozpočet obce	5 100

Zdroj: vlastné spracovanie

ČASŤ E – FINANČNÁ ČASŤ

Finančná časť obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie programu rozvoja obce.

Pri schvaľovaní financovania jednotlivých úloh, vyplývajúcich z aktivít, sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad na hospodársky a sociálny rozvoj obce. Viaceré úlohy sa môžu realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, mnohé však vyžadujú náročnejšie finančné a personálne zdroje a spoluprácu s inými subjektmi.

Finančné zdroje potrebné pre realizáciu, naplnenia aktivít uvedených v PRO budú plynúť z nasledovných zdrojov:

- vlastné zdroje (rozpočet obce - základný zdroj financovania aktivít);
- štátne dotácie z účelových fondov (Úrad vlády SR, Environmentálny fond, Program obnovy dediny, Obnovme si svoj dom, výnosy ministerstiev o poskytovaní dotácií v okruhu svojej pôsobnosti, a pod.);
- dotácie z výťažku lotérií (výnos Ministerstva financií SR o poskytovaní dotácií);
- financie z národných projektov (v sociálnej, vzdelávacej oblasti, v oblasti informatizácie, a pod.);
- štrukturálne fondy EÚ (operačné programy 2014 – 2020: Efektívna verejná správa, Integrovaná infraštruktúra, Integrovaný regionálny operačný program, Kvalita životného prostredia, Ľudské zdroje, Výskum a inovácie, Program rozvoja vidieka, ...);
- iné zdroje EÚ (Program cezhraničnej spolupráce, Európa pre občanov, Horizont 2020, Kreatívna Európa, a pod.);
- nadácie, neinvestičné fondy (Nadácia Ekopolis, Vyšegrádsky fond, Nadácia Tatra banky, Nadácia SPP, Nadácia Volkswagen Slovakia, Nadácia VÚB, Stredoeurópska nadácia, Nadácia Orange, atď.);
- účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR (Nórsky finančný mechanizmus, Švajčiarsky finančný mechanizmus, ...);
- bankové úvery;
- Svetová banka;
- sponzoring podnikateľov, firiem, bankového sektora, súkromných osôb;
- združovanie prostriedkov verejnej a neverejnej sféry (verejno-súkromné partnerstvá).

Štruktúra uvedených zdrojov bude závisieť na aktuálnej finančnej situácii obce, ako aj na aktuálnych spoločensko-ekonomických podmienkach.

**Tabuľka č. 22: Prehľad základných operačných programov v programovom období 2014 - 2020
pre verejný sektor (miestna samospráva) – vyznačené modrým pozadím**

OP Integrovaná infraštruktúra (OP II)	OP Ľudské zdroje (OP LZ)	OP Integrovaný regionálny operačný program (OP IROP)	OP Kvalita životného prostredia (OP KŽP)	OP Výskum a inovácie (OP VaI)	OP Efektívna verejná správa (OP EVS)	Program rozvoja vidieka (PRV)
Prioritná os 1: Železničná infraštruktúra (TEN-T CORE)	Prioritná os 1: Vzdelávanie Prijímatelia: regionálna a miestna samospráva (Investičná priorita 1.1 a 1.3)	Prioritná os 1: Bezpečná a ekologická doprava 1.2: Vývoj a zlepšovanie ekologicky priaznivých, dopravných systémov v záujme podpory udržateľnej regionálnej a miestnej mobility	Prioritná os 1: Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry Prijímatelia: miestna samospráva (Investičná priorita 1.1 a 1.2)	Prioritná os 1: Podpora výskumu, vývoja a inovácií	Prioritná os 1: Posilňovanie inštitucionálnych kapacít a efektívnosti verejnej správy	Opatrenie 7 Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach
Prioritná os 2: Cestná infraštruktúra (TEN-T CORE)	Prioritná os 2: Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí	Prioritná os 2: Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám	Prioritná os 2: Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami (Investičná priorita 2.1 B)	Prioritná os 2: Podpora výskumu, vývoja a inovácií v Bratislavskom kraji		Opatrenie 9 LEADER
Prioritná os 3: Verejná osobná doprava	Prioritná os 3: Zamestnanosť	Prioritná os 3: Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch	Prioritná os 3 : Podpora riadenia rizík a odolnosti proti katastrofám v súvislosti so zmenou klímy	Prioritná os 3: Posilnenie konkurencieschopno sti a rastu MSP		

Prioritná os 4: Infraštruktúra vodnej dopravy (TEN-T CORE)	Prioritná os 4: Sociálne začlenenie	Prioritná os 4: Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na ŽP	Prioritná os 4: Energeticky efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo (Investičná priorita 4.3)	Prioritná os 4: Rozvoj konkurencieschopný ch MSP v Bratislavskom kraji		
Prioritná os 5: Železničná infraštruktúra (mimo TEN-T CORE)	Prioritná os 5: Integrácia MRK	Prioritná os 5: Miestny rozvoj vedený komunitou				
Prioritná os 6: Cestná infraštruktúra (mimo TEN-T CORE)	Prioritná os 6: Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou MRK					
Prioritná os 7: Informatizácia spoločnosti						
Bližšie informácie http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=23393	Bližšie informácie http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=23534	Bližšie informácie http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=23539	Bližšie informácie k http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=23421	Bližšie informácie http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=23537	Bližšie informácie http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=23533	Bližšie informácie http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=23538

E.1 Indikatívny finančný plán na realizáciu PRO na tri roky

Tabuľka č. 23: Indikatívny finančný plán na roky 2016 - 2018				
	Rok			
	2016	2017	2018	Spolu
1. prioritná oblasť: hospodárska	105 060	73 900	13 900	192 860
2. prioritná oblasť: sociálno-spoločenská	62 335	11 935	11 935	86 205
3. prioritná oblasť: environmentálna	424 282	345 600	5 600	775 482

Zdroj: vlastné spracovanie

E.2 Model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov)

Tabuľka č. 24: Viaczdrojové financovanie				
Prioritná oblasť / opatrenie	Celkové náklady (€)	Zdroje		
		Externé zdroje (€)	Zdroje obce (€)	Podiel obce v %
1. prioritná oblasť: hospodárska				
Opatrenie 1.1 Ekonomický rozvoj	60 000	60 000	0	0,00%
Opatrenie 1.2 Základná infraštruktúra	132 860	90 160	42 700	32,14%
1. prioritná oblasť: hospodárska spolu	192 860	150 160	42 700	22,14%
2. prioritná oblasť: sociálno-spoločenská				
Opatrenie 2.2 Kultúra, šport a oddych	86 205	50 400	35 805	41,53%
2. prioritná oblasť: sociálno-spoločenská spolu	86 205	50 400	35 805	41,53%
3. prioritná oblasť: environmentálna				
Opatrenie 3.1 Verejné priestranstvá a verejné budovy	384 182	382 682	1 500	0,39%
Opatrenie 3.2 Životné prostredie	391 300	359 000	32 300	8,25%
3. prioritná oblasť: environmentálna spolu	775 482	741 682	33 800	4,36%
Celkom PRO	1 054 547	942 242	112 305	10,65%

Zdroj: vlastné spracovanie

ZÁVER

Program rozvoja obce Tušice bol spracovaný na základe uznesenia obecného zastupiteľstva. Je strategickým strednodobým dokumentom, ktorý určuje víziu rozvoja obce, prioritné rozvojové oblasti, opatrenia a aktivity smerujúce k ich naplneniu v zmysle aktualizovaného zákona č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja.

Program rozvoja obce Tušice je otvorený dokument, spracovaný na úrovni poznania a hodnotenia vývoja obce, jej potenciálu a perspektív. Je to živý dokument, ktorý je potrebné v priebehu realizácie pravidelne vyhodnocovať a aktualizovať v zmysle navrhnutého harmonogramu a v zmysle aktuálneho vývoja a situácie.

Úspešnosť realizácie stanovených zámerov bude závisieť nielen od vedenia obce, ale aj od aktívnej účasti a podpory všetkých obyvateľov obce a partnerov pri realizácii jednotlivých aktivít programu.

Program rozvoja obce Tušice na roky 2016 – 2024 bol schválený a uvedený

do praxe rozhodnutím obecného zastupiteľstva č. dňa 11.12.2015.

Prílohy Programu rozvoja obce Tušice

Príloha č. 1: Zoznam použitých informačných zdrojov

Príloha č. 2: Zoznam použitých skratiek

Príloha č. 3: Zoznam ekonomických subjektov pôsobiacich v obci Tušice

Príloha č. 4: Výpis z Uznesenia obecného zastupiteľstva o schválení Programu rozvoja obce Tušice na roky 2016 - 2024

Príloha č. 1: Zoznam použitých informačných zdrojov

Obecný úrad Tušice

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Tušice

Program odpadového hospodárstva obce Tušice

Územný plán obce Tušice

Štatistický úrad SR, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011

Štatistický úrad SR, databáza DATAcube 2014

Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky

Program rozvoja vidieka SR na roky 2014 – 2020

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na roky 2016 až 2022

Regionálna integrovaná územná stratégia Košického kraja na roky 2014 – 2020

Program budovania logistického centra pre agrokomodity v KSK

Regionálna inovačná stratégia Košického kraja 2013 – 2020

Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou (stratégia CLLD) prístupom LEADER pre Miestnu akčnú skupinu Poondavie

Stratégia rozvoja Združenia obcí Mikroregiónu Poondavie

Vlastivedný slovník obcí na Slovensku, 3. časť

Atlas krajiny Slovenskej republiky

Obchodný register www.orsr.sk

Živnostenský register www.zrsr.sk

Štatistický register organizácií

http://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/Databases/register_organizacii

<https://www.vsetkyfirmy.sk>

<https://sk.wikipedia.org/wiki/Tušice>

www.e-obce.sk

Príloha č. 2: Zoznam skratiek použitých v PRO Tušice

a.s.	akciová spoločnosť	PHSR	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
BRO	biologicky rozložiteľný odpad	PRO	Program rozvoja obce
CLLD	stratégia miestneho rozvoja vedená komunitou	PRV	program rozvoja vidieka
ČSR	Československá republika	RD	rolnícke družstvo
ČOV	čistiareň odpadových vôd	s.r.o.	spoločnosť s ručením obmedzeným
EÚ	Európska únia	SO	stavebný objekt
CHVÚ	chránené vtáčie územie	SODB	sčítanie obyvateľov, domov a bytov
IBV	individuálna bytová výstavba	SPP	Slovenský plynárenský priemysel
JRD	jednotné roľnícke družstvo	SR	Slovenská republika
KD	kultúrny dom	SWOT	analýza slabých a silných stránok, príležitostí a ohrození
KSK	Košický samosprávny kraj	ŠF EÚ	štrukturálne fondy EÚ
LEADER	spájanie aktivít, ktoré podporujú hospodársky rozvoj vidieka	ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
MAS	miestna akčná skupina	TKO	tuhý komunálny odpad
MF SR	Ministerstvo financií SR	TS	trafostanica
MRK	marginalizovaná rómska komunita	TV	televízia
MSP	malé a stredné podnikanie	ul.	ulica
MŠ	materská škola	ÚPN	územný plán
MV SR	Ministerstvo vnútra SR	VÚB	Všeobecná úverová banka
n.o.	nezisková organizácia	VZN	všeobecné záväzné nariadenie
OcÚ	obecný úrad	Z.z.	zbierka zákonov
OP	operačný program	ŽP	životné prostredie
OR SR	obchodný register Slovenskej republiky	ZŠ	základná škola
OŠK	Obecný športový klub		
PD	projektová dokumentácia		

Príloha č. 3: Zoznam ekonomických subjektov pôsobiacich v obci Tušice

Príloha č.3: Zoznam registrovaných subjektov pôsobiacich v obci				
meno	oblasť	vznik	forma	ICO
Andrej Stanko METALSTAV S&A	<i>Výroba ostatných kovových výrobkov i. n.</i>	2011	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	32689250
AGRIA s.r.o. Zalužice	<i>Veľkoobchod s chemickými výrobkami</i>	1995	Spoločnosť s ručením obmedzeným	31712592
AGROVES s.r.o. Zalužice	<i>Pestovanie obilnín (okrem ryže), strukovín a olejnatých semien</i>	2008	Spoločnosť s ručením obmedzeným	44078188
AVALON s.r.o.	<i>Ostatné odborné, vedecké a technické činnosti i. n.</i>	2007	Spoločnosť s ručením obmedzeným	36805084
Bc. Martin Koščo	<i>Sprostredkovanie obchodu s rozličným tovarom</i>	2011	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	46388508
BEEMSTEEL, s.r.o.	<i>Výroba ostatných kovových výrobkov i. n.</i>	2011	Spoločnosť s ručením obmedzeným	46182471
Daniel Ducár	<i>Zemné práce</i>	2013	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	47616881
DITTEL spol. s r.o	<i>Výroba rafinovaných ropných produktov</i>	2006	Spoločnosť s ručením obmedzeným	36675733
Eva Matovičová	<i>Sprostredkovanie obchodu s rozličným tovarom</i>	1991	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	32690151
Ján Zolo	<i>Oprava iných osobných potrieb a potrieb pre domácnosti</i>	1993	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	32687869
Jaroslav Doro	<i>Ostatný maloobchod v nešpecializovaných predajniach</i>	1999	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	35454172
Jaroslav Maksin	<i>Predaj automobilov a ľahkých motorových vozidiel</i>	1991	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	17196469
JASTEX s.r.o	<i>Výroba zámkov a pántov</i>	2007	Spoločnosť s ručením obmedzeným	36756636
Jozef Kačúr	<i>Výroba zámkov a pántov</i>	2011	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	43316115
Jozef Marínčák	<i>Rezanie, tvarovanie a konečná úprava kameňa</i>	1990	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	10713263
Kristína Kmecová	<i>Prieskum trhu a verejnej mienky</i>	2013	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	47375124
Ľubica Semjanová	<i>Činnosti poisťovacích agentov a maklérov</i>	2012	Slobodné povolanie - FO podnikajúca na základe iného ako živnostenského zákona	42250021
Marek Kiovský	<i>Výroba kuchynského nábytku</i>	1995	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	33885729
Marián Čačko	<i>Zemné práce</i>	2008	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	44471025
Marián Katriňák	<i>Taxislužba</i>	2005	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	41504623
Martin Bednár - KENIC	<i>Ostatné špecializované stavebné práce i. n.</i>	2004	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	40808734
Martin Talaj	<i>Oprava a údržba</i>	2008	Podnikateľ- FO -nezapísaný	44181701

	<i>motorových vozidiel</i>		v OR	
Mgr. Andrea Haburová Grominová, PhD.	<i>Maloobchod s elektrickými zariadeniami pre domácnosť v špecializovaných predajniach</i>	2013	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	47025131
Mgr. Matej Hotovčín	<i>Výskum a experimentálny vývoj v oblasti spoločenských a humanitných vied</i>	2011	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	46472681
Milan Hotovčín	<i>Výroba zámkov a pántov</i>	2012	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	43762221
Milan Matovič	<i>Služby pohostinstiev</i>	1996	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	33889651
Miroslav Jakubec	<i>Zemné práce</i>	2011	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	46459171
Nitrianska stavebná spoločnosť, s.r.o. (skrátene NSS, s.r.o.)	<i>Ostatné účelové stravovanie</i>	1997	Spoločnosť s ručením obmedzeným	35724081
Obec Tušice	<i>Všeobecná verejná správa</i>	1973	Obec (obecný úrad), mesto (mestský úrad)	00325911
Obecný športový klub Tušice - TNV	<i>Činnosti športových klubov</i>	1990	Združenie (zväz, spolok, spoločnosť, klub ai.)	31945759
Radoslav Zolo RAZO comp	<i>Ostatný maloobchod s novým tovarom v špecializovaných predajniach i. n.</i>	2005	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	41504313
Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku - Ondavsko-hornádsky seniorát	<i>Činnosti cirkevných organizácií</i>	1994	Cirkevná organizácia	42110238
Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku, Cirkevný zbor Tušice	<i>Činnosti cirkevných organizácií</i>	1991	Cirkevná organizácia	35556544
Rímskokatolícka cirkev, farnosť Horovce, filiálka Tušice	<i>Činnosti cirkevných organizácií</i>	1990	Cirkevná organizácia	35523352
Stanislav Zolo	<i>Sprostredkovanie obchodu s rozličným tovarom</i>	1997	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	35023180
Štefan Lakatoš BONANZA	<i>Ostatný maloobchod s novým tovarom v špecializovaných predajniach i. n.</i>	1994	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	33163804
TMM TRANS s. r. o.	<i>Nákladná cestná doprava</i>	2011	Spoločnosť s ručením obmedzeným	46195840
Viera Bužová	<i>Činnosti poisťovacích agentov a maklérov</i>	2006	Slobodné povolanie -FO podnikajúca na základe iného ako živnostenského zákona	45007136
Viera Hajduková	<i>Ostatný maloobchod v nešpecializovaných predajniach</i>	2010	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	45591784
Vlastimil Doro –	<i>Výroba pleteného a</i>	1992	Podnikateľ- FO -nezapísaný	32677286

RODO - Michalovce	<i>háčkovaného textilu</i>		v OR	
Jana Hrehovčíková J.H.AQVARIUM Michalovce	<i>Ostatný maloobchod mimo predajní, stánkov a trhov</i>	1991	Podnikateľ- FO -nezapísaný v OR	34563903
VARMUR s. r. o Vranov nad Topľou	<i>Ostatné služby týkajúce sa informačných technológií a počítačov</i>	1993	Spoločnosť s ručením obmedzeným	31675557
COOP JEDNOTA Michalovce, spotrebné družstvo	<i>Maloobchod v nešpecializovaných predajniach najmä s potravinami, nápojmi a tabakom</i>	1972	Družstvo	00169099

Príloha č. 4: Výpis z Uznesenia obecného zastupiteľstva o schválení Programu rozvoja obce Tušice na roky 2016 - 2024

Spracovateľ:	občianske združenie S.T.E.P.S. Tatranská 109, 974 11 Banská Bystrica tel.: 0948 212 208 e-mail: stepslovakia@gmail.com
Spolupráca:	Ing.arch. Anna Kršáková Ing. Ivona Cimermanová
Dátum spracovania:	december 2015